

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

JULIANE ΚΟΚΟΤΤ

της 18ης Δεκεμβρίου 2008¹

I — Εισαγωγή

1. Η νήσος Κύπρος διαιρείται εκ των πραγμάτων, από την επέμβαση τουρκικών στρατευμάτων το 1974, στο ελληνοκυπριακό νότιο τμήμα και στο τουρκοκυπριακό βόρειο τμήμα. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει αναγνωριστεί διεθνώς ως κράτος από την Κοινότητα των κρατών και εκπροσωπεί μεν *de jure* την Κύπρο ως όλο, *de facto* όμως ελέγχει μόνον το νότιο τμήμα της νήσου. Στο βόρειο τμήμα έχει ιδρυθεί η Τουρκική Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου (ΤΔΒΚ) την οποία μόνον η Τουρκία έχει αναγνωρίσει².

2. Μολονότι δεν κατέστη δυνατό να ολοκληρωθούν με επιτυχία οι διαπραγματεύσεις για την επανένωση, τις οποίες είχαν υποστηρίξει τα Ηνωμένα Έθνη και η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κυπριακή Δημοκρατία προσχώρησε το 2004 στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με ιδιαίτερο πρωτόκολλο που προσαρτήθηκε στη Συνθήκη Προσχώρησης ανεστάλη η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου ως προς τις περιοχές της νήσου επί των οποίων η Κυπριακή Δημοκρατία δεν ασκεί κυριαρχία.

3. Ο κατακερματισμός αυτός προκάλεσε τη φυγή και εκδίωξη μεγάλου αριθμού ατόμων και από τις δύο πληθυσμιακές ομάδες. Πολλοί εκδιωχθέντες διεκδικούν την κυριότητα ακινήτων τα οποία εξαναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν³. Στην ΤΔΒΚ θεωρείται ότι τα εκεί ευρισκόμενα ακίνητα που εγκαταλείφθηκαν από Ελληνοκυπρίους περιήλθαν στο κράτος. Οι αρχές της ΤΔΒΚ έχουν μεταβιβάσει πολλά από τα ακίνητα αυτά σε ιδιώτες. Ο τρόπος αντιμετώπισης των δικαιωμάτων κυριότητας που προβάλλονται από εκδιωχθέντες είναι ένα από τα μη επιλυθέντα ζητήματα των διαπραγματεύσεων για την επανένωση.

4. Σε αυτό το ευαίσθητο πλαίσιο εντάσσεται η ένδικη διαφορά μεταξύ του Μ. Αποστολίδη και του ζεύγους των Βρετανών Orams. Το εν λόγω ζεύγος αγόρασε ακίνητο στη Βόρεια Κύπρο από ιδιώτη. Ο Μ. Αποστολίδης, η οικογένεια του οποίου εκδιώχθηκε από τον Βορρά, διεκδικεί την κυριότητα του ακινήτου αυτού. Κατόπιν της αγωγής του, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας, που εδρεύει

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — Ως προς την ιστορική εξέλιξη, βλ. και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα C. Gulmann της 20ής Απριλίου 1994, στην υπόθεση C-432/92, Αναστασίου κ.λπ. (απόφαση της 5ης Ιουλίου 1994, Συλλογή 1994, σ. I-3087, σημεία 9 έως 13).

3 — Το 2005 εκκρεμούσαν ενώπιον του ΕΔΔΑ 1 400 προσφυγές για προσβολή της ιδιοκτησίας, στην πλειοψηφία τους από Ελληνοκυπρίους κατά της Τουρκίας (βλ. ΕΔΔΑ, απόφαση Ξενίδη-Αρέστη κατά Τουρκίας, της 22ας Δεκεμβρίου 2005, αριθ. 46347/99, § 38 — απόφαση Ξενίδη-Αρέστη II).

στην ελληνοκυπριακή περιοχή, υποχρέωσε τους Orams να εγκαταλείψουν το ακίνητο και να καταβάλουν διάφορες χρηματικές παροχές. Ο Μ. Αποστολίδης ζήτησε την αναγνώριση και την εκτέλεση της αποφάσεως αυτής στο Ηνωμένο Βασίλειο.

II — Νομικό πλαίσιο

A — Πρωτόκολλο αριθ. 10 για την Κύπρο

6. Το Πρωτόκολλο αριθ. 10 για την Κύπρο⁵ που έχει προσαρτηθεί στην Πράξη Προσχωρήσεως του 2003 έχει ως εξής:

«ΤΑ ΥΨΗΛΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ,

5. Το επιληφθέν της διαδικασίας εκτελέσεως Court of Appeal ερωτά εν προκειμένω αν τα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου υποχρεούνται να δεχθούν την αίτηση αυτή βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁴. Υφίστανται αμφιβολίες ως προς αυτό αφενός γιατί η απόφαση αφορά ακίνητο σε μια περιοχή της Κύπρου στην οποία η Κυπριακή Δημοκρατία δεν ασκεί κυριαρχία και στην οποία έχει ανασταλεί γι' αυτόν τον λόγο ευρέως η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Αφετέρου, υπήρξαν παρατυπίες κατά την επίδοση των εισαγωγικών εγγράφων της δίκης στην κατοικία των Orams στην τουρκοκυπριακή περιοχή.

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ τη δέσμευσή τους για μια συνολική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος, σύμφωνα με τις σχετικές Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και την ισχυρή υποστήριξή τους στις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για την επίτευξη του σκοπού αυτού,

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι αυτή η συνολική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος δεν έχει ακόμη επιτευχθεί,

4 — ΕΕ 2001, L 12, σ. 1.

5 — Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση — Πρωτόκολλο αριθ. 10 για την Κύπρο (ΕΕ 2003, L 236, σ. 955).

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ, επομένως, ότι είναι ανάγκη να προβλεφθεί η αναστολή της εφαρμογής του κεκτημένου στις περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας στις οποίες η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο,

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι σε περίπτωση επίλυσης του Κυπριακού προβλήματος η αναστολή αυτή θα αρθεί,

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι έτοιμη να λάβει υπόψη της τους όρους αυτής της διευθέτησης σύμφωνα με τις αρχές στις οποίες θεμελιώνεται η Ευρωπαϊκή Ένωση,

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι πρέπει να προβλεφθούν οι όροι υπό τους οποίους θα εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του δικαίου της ΕΕ στη γραμμή μεταξύ, αφενός, των προαναφερθεισών περιοχών και, αφετέρου, των περιοχών στις οποίες η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο καθώς και της Περιοχής της Ανατολικής Κυρίαρχης Βάσης του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ η προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση να ωφελήσει όλους τους Κύπριους πολίτες και να προωθήσει την εσωτερική ειρήνη και συμφιλίωση,

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ, συνεπώς, ότι τίποτε στο παρόν Πρωτόκολλο δεν πρέπει να αποκλείει τη λήψη μέτρων για την επίτευξη του σκοπού αυτού,

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να επηρεάσουν την εφαρμογή του κεκτημένου, βάσει των όρων που έχουν τεθεί στην Συνθήκη Προσχώρησης, σε οποιοδήποτε άλλο τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ:

Άρθρο 1

(1) Η εφαρμογή του κεκτημένου αναστέλλεται στις περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας στις οποίες η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.

(2) Το Συμβούλιο, ενεργώντας ομόφωνα βάσει πρότασης της Επιτροπής, αποφασίζει την άρση της αναστολής που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 2

που έχουν τεθεί στη Συνθήκη Προσχώρησης, σε οποιοδήποτε άλλο τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

(1) Το Συμβούλιο, ενεργώντας ομόφωνα βάσει πρότασης της Επιτροπής, ορίζει τους όρους υπό τους οποίους εφαρμόζονται οι διατάξεις του δικαίου της ΕΕ στη γραμμή μεταξύ των περιοχών που αναφέρονται στο άρθρο 1 και των περιοχών στις οποίες η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.

Άρθρο 4

(2) Το εδαφικό όριο μεταξύ της Περιοχής της Ανατολικής Κυρίαρχης Βάσης και των περιοχών που αναφέρονται στο άρθρο 1 θεωρείται τμήμα των εξωτερικών συνόρων των Περιοχών των Κυρίαρχων Βάσεων για τους σκοπούς του Μέρους IV του Παραρτήματος του Πρωτοκόλλου σχετικά με τις Περιοχές των Κυρίαρχων Βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο, όσο διαρκεί η αναστολή της εφαρμογής του κεκτημένου σύμφωνα με το άρθρο 1.

Στην περίπτωση που επιτευχθεί διευθέτηση, το Συμβούλιο, ενεργώντας ομόφωνα βάσει πρότασης της Επιτροπής, αποφασίζει την αναπροσαρμογή των όρων προσχώρησης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε σχέση με την τουρκοκυπριακή κοινότητα.»

B — Κανονισμός 44/2001

Άρθρο 3

(1) Τίποτε στο παρόν Πρωτόκολλο δεν αποκλείει τη λήψη μέτρων για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης των περιοχών που αναφέρονται στο άρθρο 1.

7. Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, ο κανονισμός 44/2001 εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

(2) Τα μέτρα αυτά δεν επηρεάζουν την εφαρμογή του κεκτημένου, βάσει των όρων

8. Οι ρυθμίσεις για τη διεθνή δικαιοδοσία διατυπώνονται στο κεφάλαιο II του κανονισμού. Το τμήμα 6 του ως άνω κεφαλαίου περιέχει ρυθμίσεις για την αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 22, έχουν «[α]ποκλειστική διεθνή

δικαιοδοσία, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία [...]:

10. Το άρθρο 34 ορίζει μεταξύ άλλων τα εξής:

«Απόφαση δεν αναγνωρίζεται:

1) σε υποθέσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων και μισθώσεων ακινήτων, τα δικαστήρια του κράτους μέλους της τοποθεσίας του ακινήτου [...]».

1. αν η αναγνώριση αντίκειται προφανώς στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισεως

2. αν το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο εγκαίρως και κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να αμυνθεί, εκτός εάν ο εναγόμενος παρέλειψε να ασκήσει προσφυγή κατά της αποφάσεως ενώ μπορούσε να το πράξει

9. Τα άρθρα 33 έως 37 του κανονισμού ρυθμίζουν την αναγνώριση αποφάσεων. Το άρθρο 33 διατυπώνει πρώτα την αρχή ότι οι αποφάσεις του δικαστηρίου ενός άλλου κράτους μέλους πρέπει να αναγνωρίζονται χωρίς ιδιαίτερη διαδικασία. Τα άρθρα 34 και 35 ρυθμίζουν τους λόγους για τους οποίους κατ' εξαίρεση χωρεί άρνηση αναγνώρισεως.

[...]»

11. Το άρθρο 35 ρυθμίζει τη σημασία την οποία έχει η τήρηση των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας για την αναγνώριση:

«1) Απόφαση δεν αναγνωρίζεται, επίσης, αν έχουν παραβιασθεί οι διατάξεις των τμημάτων 3, 4 και 6 του κεφαλαίου II, καθώς και στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 72.

[...]

3) Με την επιφύλαξη των διατάξεων της πρώτης παραγράφου, δεν ερευνάται η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους προελεύσεως. Οι σχετικοί με τη διεθνή δικαιοδοσία κανόνες δεν αφορούν τη δημόσια τάξη υπό την έννοια του άρθρου 34, σημείο 1.»

III — Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία και τα προδικαστικά ερωτήματα

12. Βάσει της νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο Μ. Αποστολίδης είναι κύριος ενός ακινήτου στη Λάπηθο (Lapta) στην επαρχία Κυρήνειας (Girne), η οποία ευρίσκεται στην περιοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας στην οποία η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο. Οι Orams αγόρασαν, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς τους, το ακίνητο αυτό το 2002 από τρίτο. Ανήγειραν εκεί έπαυλη, στην οποία διαμένουν τακτικά κατά τις διακοπές τους.

13. Ο Μ. Αποστολίδης ενήγαγε τον D. C. και την L. E. Orams ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας. Το δικαστήριο κλήτευσε τους εναγομένους με έγγραφο της 26ης Οκτωβρίου 2004. Τις κλήσεις, στις οποίες αναγραφόταν η διεύθυνση των Orams στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενεχείρισε στην L. E. Orams αυθημερόν στο ακίνητο στη Λάπηθο ένας δικαστικός επιμελητής του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας. Ο εν λόγω δικαστικός επιμελητής δεν γνωστοποίησε την ιδιότητά του, αλλά ανακοίνωσε στην L. E. Orams ότι ήταν «αγγελιοφόρος» και αγνοούσε τη φύση των εγγράφων.

14. Οι κλήσεις είχαν συνταχθεί στην ελληνική, η οποία δεν είναι ευρέως διαδεδομένη στο βόρειο τμήμα, αλλά αποτελεί μία από τις επίσημες γλώσσες της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι Orams αγνοούν την ελληνική. Πάντως, η L. E. Orams αντελήφθη ότι τα έγγραφα είχαν νομικό και επίσημο χαρακτήρα.

15. Βάσει της νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, αν ο εναγόμενος δεν δηλώσει εγγράφως παράσταση ενώπιον του δικαστηρίου εντός δέκα ημερών από της επιδόσεως του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης, ο ενάγων δικαιούται να υποβάλει αίτηση για να εκδικαστεί η υπόθεση ερήμην. Σχετική υπόδειξη αναγραφόταν, στην ελληνική γλώσσα, στο εξώφυλλο του εγγράφου. Η δήλωση παραστάσεως είναι διαδικαστική πράξη η οποία δεν προϋποθέτει καθορισμό του τρόπου άμυνας.

16. Σύμφωνα με τους δικούς της ισχυρισμούς, η L. E. Orams έκανε την Παρασκευή, 29 Οκτωβρίου 2004, τα πρώτα διαβήματά της για την εξεύρεση δικηγόρου που θα μπορούσε να την εκπροσωπήσει. Εξασφάλισε μόλις για τις 2 Νοεμβρίου 2004 μια συνάντηση με τον δικηγόρο E. Λιάτσο προκειμένου να συμβουλευθεί. Κατά την ημέρα εκείνη, ο E. Λιάτσος της μετέφρασε το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης σε γενικές γραμμές, αλλά την πληροφόρησε ότι δεν μπορούσε να την εκπροσωπήσει, διότι δεν είχε άδεια να παρίσταται ενώπιον των δικαστηρίων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Παρέπεμψε την L. E. Orams στον Osman, τον δικηγόρο ο οποίος είχε παραστεί στη φερόμενη πώληση του ακινήτου, πλην όμως αυτός είχε συνταξιοδοτηθεί. Η L. E. Orams συναντήθηκε στις 3 Νοεμβρίου 2004 με τη θυγατέρα του Osman, η οποία είχε αναλάβει το γραφείο του. Αυτή πληροφόρησε την L. E. Orams ότι δεν είχε άδεια να παρίσταται ενώπιον των δικαστηρίων της οικείας Δημοκρατίας. Η L. E. Orams παραπέμφθηκε εν συνεχεία στον δικηγόρο Gunes Mentès.

17. Η L. E. Orams εξασφάλισε μόλις για την Παρασκευή, 5 Νοεμβρίου 2004, στις 5 μ.μ., συνάντηση με τον G. Mentès, ο οποίος, κατά τους ισχυρισμούς της, ήταν ένας από τους λίγους δικηγόρους του βόρειου τμήματος που είχε άδεια να παρίσταται ενώπιον των δικαστηρίων της Κυπριακής Δημοκρατίας και ο οποίος είχε κάποια γνώση της ελληνικής. Η L. E. Orams ανέθεσε στον G. Mentès τη νομική εκπροσώπηση της ιδίας και του συζύγου της στην εν λόγω υπόθεση. Ο G. Mentès ανακοίνωσε στην L. E. Orams ότι θα δήλωνε παράσταση ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας την επόμενη Δευτέρα, 8 Νοεμβρίου 2004.

18. Αφού την Τρίτη, 9 Νοεμβρίου 2004, δεν του είχε υποβληθεί καμία δήλωση παραστάσεως, το εν λόγω δικαστήριο υποχρέωσε τους

εναγομένους με απόφαση που εκδόθηκε ερήμην τους,

1. να κατεδαφίσουν την έπαυλη, την πισίνα και τον φράκτη που είχαν ανεγείρει στο ακίνητο,
2. να παραδώσουν αμέσως στον M. Αποστολίδη την ελεύθερη κατοχή του ακινήτου,
3. να καταβάλουν εντόκως στον M. Αποστολίδη διάφορα ποσά ως ειδικές αποζημιώσεις καθώς και τα μηνιαία διαφυγόντα έσοδα (ήτοι μισθώματα) μέχρι πλήρους εκτελέσεως της αποφάσεως,
4. να απέχουν στο μέλλον από κάθε παράνομη επέμβαση στο ακίνητο, είτε αυτοπροσώπως είτε δι' αντιπροσώπου,
5. να καταβάλουν εντόκως διάφορα ποσά για τα δικαστικά έξοδα της διαδικασίας.

19. Στις 15 Νοεμβρίου 2004 υποβλήθηκε δήλωση παραστάσεως στη διαδικασία εκ μέρους του D. C. και της L. E. Orams και ασκήθηκε ανακοπή ερημοδικίας.

20. Βάσει της νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο εναγόμενος, προκειμένου να επιτύχει την εξαφάνιση της ερήμην αποφάσεως, πρέπει να προβάλει υποστηρίξιμη άμυνα («arguable defence») κατά των αιτημάτων της εναντίον του αγωγής. Στις 19 Απριλίου 2005, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας έκρινε, κατόπιν διεξαγωγής αποδείξεων και προφορικής διαδικασίας, ότι δεν είχε προβληθεί υποστηρίξιμη άμυνα κατά των αιτημάτων της αγωγής. Το ένδικο μέσο των Orams κατά της ως άνω αποφάσεως απορρίφθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας στις 21 Δεκεμβρίου 2006.

21. Στις 18 Οκτωβρίου 2005, ο Μ. Αποστολίδης ζήτησε, βάσει του κανονισμού 44/2001, την εκτέλεση της ερήμην αποφάσεως της 9ης Νοεμβρίου 2004 και της αποφάσεως του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας της 19ης Απριλίου 2005. Στις 21 Οκτωβρίου 2005, ένας Master του Queens Bench Division του High Court of England and Wales όρισε ότι οι αποφάσεις ήταν εκτελεστές στην Αγγλία.

22. Κατά της αποφάσεως αυτής οι Orams άσκησαν ένδικο μέσο δυνάμει του άρθρου 43 του κανονισμού 44/2001 ενώπιον του High Court (δικαστής Jack), το οποίο έγινε δεκτό. Κατά της τελευταίας αυτής αποφάσεως ο Μ. Αποστολίδης άσκησε ένδικο μέσο δυνάμει του άρθρου 44 του κανονισμού 44/2001 ενώπιον του Court of Appeal, το οποίο υπέβαλε στο Δικαστήριο, με διάταξη της 19ης Ιουνίου 2007 (η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Σεπτεμβρίου 2007),

αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως επί των εξής ερωτημάτων.

- «1. Εμποδίζει η αναστολή της εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου στο βόρειο τμήμα, βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου αριθ. 10 της Πράξεως Προσχωρήσεως της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση του 2003, δικαστήριο κράτους μέλους να αναγνωρίσει και να εκτελέσει απόφαση εκδοθείσα από δικαστήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας το οποίο εδρεύει στην υπό κυβερνητικό έλεγχο περιοχή σχετικά με ακίνητο του βόρειου τμήματος, όταν μια τέτοια αναγνώριση και εκτέλεση ζητείται βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 12, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός 44/2001), ο οποίος περιλαμβάνεται στο κοινοτικό κεκτημένο;
2. Παρέχει το άρθρο 35, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 σε δικαστήριο κράτους μέλους το δικαίωμα ή επιβάλλει σε αυτό την υποχρέωση να αρνηθεί την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεως που εξέδωσαν δικαστήρια άλλου κράτους μέλους σχετικά με ακίνητο σε περιοχή του τελευταίου κράτους μέλους στην οποία η κυβέρνηση αυτού του κράτους μέλους δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο; Ειδικότερα, αντιβαίνει μια τέτοια απόφαση στο άρθρο 22 του κανονισμού 44/2001;
3. Είναι δυνατόν απόφαση δικαστηρίου κράτους μέλους το οποίο εδρεύει σε

περιοχή του εν λόγω κράτους στην οποία η κυβέρνηση του κράτους αυτού ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο, σχετικά με ακίνητο σ' αυτό το κράτος το οποίο κείται σε περιοχή όπου η κυβέρνηση του ως άνω κράτους δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο, να μην αναγνωριστεί ή εκτελεστεί βάσει του άρθρου 34, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 με το αιτιολογικό ότι, στην πράξη, η απόφαση δεν μπορεί να εκτελεστεί εκεί όπου κείται το ακίνητο, παρά το ότι η απόφαση είναι εκτελεστή στην υπό κυβερνητικό έλεγχο περιοχή του κράτους μέλους;

κανονισμού 44/2001, στηριζόμενος στο ότι το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης δεν του επιδόθηκε εγκαίρως και κατά τρόπον ώστε να μπορεί να αμυνθεί πριν την έκδοση της αρχικής ερήμην αποφάσεως; Θα διέφερε η κατάσταση αν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση εξεταζόταν μόνον η άμυνα του εναγομένου κατά της αγωγής;

4. Όταν

- έχει εκδοθεί κατά του εναγομένου ερήμην απόφαση,
- ο εναγόμενος προσέβαλε κατόπιν την ερήμην απόφαση ενώπιον του εκδόντος δικαστηρίου
- η ανακοπή ερημοδικίας δεν ευδοκίμησε κατόπιν πλήρους και δίκαιης ακροαματικής διαδικασίας λόγω του ότι απέτυχε να προβάλει υποστηρίξιμη άμυνα (που είναι αναγκαία βάσει της εθνικής νομοθεσίας για την εξαφάνιση μιας τέτοιας αποφάσεως),

μπορεί ο εναγόμενος αυτός να αντιταχθεί στην εκτέλεση της αρχικής ερήμην αποφάσεως ή της αποφάσεως επί της ανακοπής ερημοδικίας, βάσει του άρθρου 34, σημείο 2, του

5. Ποιοι παράγοντες ασκούν επιρροή κατά την εκτίμηση του κριτηρίου του άρθρου 34, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001, δηλαδή αν “το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο [...] έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο εγκαίρως και κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να αμυνθεί”; Ειδικότερα:

- (α) Όταν με την επίδοση το έγγραφο τέθηκε όντως υπόψη του εναγομένου, ασκεί επιρροή η εκτίμηση των πράξεων (ή παραλείψεων) του εναγομένου ή των δικηγόρων του μετά την επίδοση;
- (β) Ποια επίδραση θα έχει η συγκεκριμένη συμπεριφορά του εναγομένου ή των δικηγόρων του ή οι δυσχέρειες που αντιμετώπισαν;

(γ) Ασκεί επιρροή το γεγονός ότι ο δικηγόρος του εναγομένου μπορούσε να δηλώσει παράσταση πριν εκδοθεί η ερήμην απόφαση;»

και του εδάφους αναφοράς των δικών και αποφάσεων που διέπει ο κανονισμός.

23. Κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου υπέβαλαν παρατηρήσεις ο Μ. Αποστολίδης, το ζεύγος Orams, η Ελληνική, η Πολωνική και η Κυπριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

IV — Νομική εκτίμηση

A — Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα

24. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα το Court of Appeal ερωτά αν η αναστολή της εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου στο βόρειο τμήμα της Κύπρου βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου αριθ. 10, εμποδίζει την αναγνώριση και την εκτέλεση, κατά τον κανονισμό 44/2001, αποφάσεως που αφορά αξιώσεις από την κυριότητα ακινήτου που κείται στην περιοχή αυτή.

25. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει καταρχάς να επισημανθεί η διαφορά μεταξύ του εδαφικού πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 44/2001

26. Το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου αντιστοιχεί κατά το άρθρο 299 ΕΚ στο έδαφος των κρατών μελών με εξαίρεση ορισμένα εδάφη που καθορίζονται ειδικότερα στη διάταξη αυτή. Οι διατάξεις του Τίτλου IV του τρίτου μέρους της Συνθήκης ΕΚ για τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης ισχύουν όμως μόνον υπό τους όρους που προβλέπει το άρθρο 69 ΕΚ σε συνδυασμό με τα εκεί μνημονευόμενα Πρωτόκολλα για το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία επέλεξαν επ' αυτής της βάσεως την εφαρμογή του κανονισμού 44/2001 και η Δανία τη μη εφαρμογή του⁶. Ο κανονισμός ισχύει συνεπώς στο Ηνωμένο Βασίλειο και —με την επιφύλαξη του Πρωτοκόλλου αριθ. 10— στην Κυπριακή Δημοκρατία.

27. Ο κανονισμός 44/2001 ρυθμίζει αφενός τη διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίων στο εδαφικό πεδίο εφαρμογής του, αφετέρου την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων των δικαστηρίων αυτών σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο εκδόθηκε η

6 — Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001 και την εικοστή και εικοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη του.

απόφαση. Αντιθέτως, ο κανονισμός δεν περιέχει διατάξεις για την αναγνώριση και την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων τρίτων κρατών στην Κοινότητα ή αποφάσεων κοινοτικών δικαστηρίων σε τρίτα κράτη.

28. Από το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001 πρέπει να διακρίνεται το έδαφος αναφοράς του, ήτοι το έδαφος στο οποίο είναι δυνατό να αναφέρονται αποφάσεις ενός δικαστηρίου κράτους μέλους οι οποίες αναγνωρίζονται και εκτελούνται βάσει του κανονισμού. Το έδαφος αναφοράς υπερβαίνει το πεδίο εφαρμογής και εκτείνεται και σε τρίτα κράτη. Κατά συνέπεια, ο κανονισμός ισχύει και για διαφορές στις οποίες εμπλέκονται τρίτες χώρες.

29. Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε τούτο με την απόφαση *Owusu*⁷ και με τη γνωμοδότηση για τη Σύμβαση του Λουγκάνο⁸. Βάσει αυτών, σημαντικό για την εφαρμογή του κανονισμού στοιχείο αλληλοδοπότητας μπορεί να υφίσταται και λόγω της επελεύσεως του επίμαχου γεγονότος σε τρίτο κράτος⁹. Ειδικότερα, ο κανονισμός στοχεύει στην εξάλειψη των εμποδίων στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς τα οποία μπορούν να απορρέουν από τις διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διαφορές αυτές έχουν επιζήμιες συνέπειες στην εσωτερική αγορά και όταν αφορούν αποφάσεις που έχουν μόνο σχέση με τρίτο κράτος¹⁰.

30. Πρέπει, επομένως, να αποσαφηνιστεί το αποτέλεσμα που έχει το Πρωτόκολλο αριθ. 10 σε ό,τι αφορά το πεδίο εφαρμογής και το έδαφος αναφοράς του κανονισμού 44/2001.

31. Μεταξύ των μετεχόντων στη διαδικασία δεν αμφισβητείται ότι η κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου αναστολή της εφαρμογής του κεκτημένου στις περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας στις οποίες η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο, περιορίζει το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001. Κατά συνέπεια, η αναγνώριση και η εκτέλεση αποφάσεως δικαστηρίου κράτους μέλους στο βόρειο τμήμα της Κύπρου δεν μπορεί να στηριχθεί στον κανονισμό. Επίσης αδύνατον είναι να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί μια απόφαση δικαστηρίου που εδρεύει σε αυτό το τμήμα της Κύπρου βάσει του κανονισμού σε άλλο κράτος μέλος.

32. Το Court of Appeal δεν ασχολείται όμως με καμία από αυτές τις περιπτώσεις. Αντιθέτως, πρέπει να αποφανθεί επί αιτήσεως για την εκτέλεση στο Ηνωμένο Βασίλειο της αποφάσεως ενός δικαστηρίου το οποίο εδρεύει στην περιοχή που ελέγχεται από την Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο περιορισμός του εδαφικού πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 44/2001 από το Πρωτόκολλο αριθ. 10 δεν ασκεί επομένως επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση.

33. Μόνον το ζεύγος *Orams* έχει την άποψη ότι το Πρωτόκολλο εμποδίζει την εφαρμογή του κανονισμού και σε αποφάσεις που έχουν εκδοθεί στο εδαφικό πεδίο εφαρμογής του και

7 — Απόφαση της 1ης Μαρτίου 2005, C-281/02, *Owusu* (Συλλογή 2005, σ. I-1383, σκέψη 29).

8 — Γνωμοδότηση 1/03 της 7ης Φεβρουαρίου 2006 (Συλλογή 2006, σ. I-1145, σκέψη 143).

9 — Απόφαση *Owusu* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7, σκέψη 26), και γνωμοδότηση 1/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψη 145).

10 — Απόφαση *Owusu* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7, σκέψη 34).

πρέπει να αναγνωριστούν και να εκτελεστούν εντός αυτού, αλλά αφορούν έννομη σχέση που συνδέεται με τις περιοχές οι οποίες δεν ελέγχονται από την Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

πλευράς ιεραρχίας των κανόνων, του παραγώγου δικαίου. Ωστόσο, ο κανονισμός υπηρετεί εν τέλει την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης ΕΚ¹².

34. Όπως υπογραμμίζουν οι λοιποί μετέχοντες στη διαδικασία, ήδη το κείμενο του άρθρου 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου αντιτίθεται στο συμπέρασμα αυτό. Σε αυτό γίνεται ειδικότερα λόγος περί αναστολής του κεκτημένου *στην* περιοχή αυτή και όχι *όσον αφορά* την περιοχή αυτή.

35. Ακόμη, διατάξεις Πράξεως Προσχωρήσεως οι οποίες επιτρέπουν εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από διατάξεις της Συνθήκης πρέπει κατά πάγια νομολογία να ερμηνεύονται στενά και να περιορίζονται στο απολύτως απαραίτητο, λαμβανομένων υπόψη των οικείων διατάξεων της Συνθήκης¹¹.

36. Έστω κι αν η αναστολή του κεκτημένου εν προκειμένω δεν αφορά άμεσα το πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο, αλλά τον κανονισμό 44/2001, η ως άνω διαπίστωση μπορεί να ισχύσει και ως προς τον κανονισμό αυτόν. Ναι μεν η Πράξη Προσχωρήσεως (περιλαμβανομένων των Πρωτοκόλλων) κατισχύει, από

37. Έτσι, το άρθρο 65, στο οποίο στηρίζεται ο κανονισμός 44/2001, παρέχει ρητώς εξουσιοδότηση για την έκδοση μέτρων προς βελτίωση και απλούστευση της αναγνώρισεως και της εκτελέσεως αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων αποφάσεων επί εξωδίκων υποθέσεων, *στο μέτρο που είναι αναγκαία για την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς*. Πράγματι, η σαφής οριοθέτηση των διεθνών δικαιοδοσιών των δικαστηρίων στην Κοινότητα, καθώς και η αναγνώριση και η εκτέλεση των αποφάσεων προάγουν την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών. Ειδικότερα, διευκολύνουν την ικανοποίηση αξιώσεων σε σχέση με διασυνοριακές παραδόσεις εμπορευμάτων, υπηρεσίες ή μεταφορές κεφαλαίων, καθώς και την άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων.

38. Συνεπώς, το Πρωτόκολλο αριθ. 10 πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπον ώστε η αναστολή της εφαρμογής του κανονισμού 44/2001 να περιορίζεται στο απολύτως απαραίτητο. Συναφώς, πρέπει ιδίως να λαμβάνεται υπόψη το πνεύμα και ο σκοπός του Πρωτοκόλλου.

11 — Βλ. αποφάσεις της 29ης Μαρτίου 1979, 231/78, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 809, σκέψη 13), της 25ης Φεβρουαρίου 1988, 194/85 και 241/85, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 1988, σ. 1037, σκέψεις 19 έως 21), της 14ης Δεκεμβρίου 1989, C-3/87, Aggregate (Συλλογή 1989, σ. 4459, σκέψη 39), και της 3ης Δεκεμβρίου 1998, C-233/97, KappAhl (Συλλογή 1998, σ. I-8069, σκέψη 18).

12 — Βλ. δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 44/2001, που επισημαίνει τη συνάφεια με τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς.

39. Η αναστολή του κεκτημένου αποβλέπει, κατά την ομόφωνη άποψη των μετεχόντων στη διαδικασία, στο να καταστήσει δυνατή την προσχώρηση της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ, παρά το ότι οι διαπραγματεύσεις για την επανένωση δεν ολοκληρώθηκαν προηγουμένως με επιτυχία. Πρέπει να αποφευχθεί η εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας ως κράτους μέλους παραβίαση του κοινοτικού δικαίου, δεδομένου ότι αυτή εκ των πραγμάτων δεν είναι σε θέση να εφαρμόσει τους κανόνες του κεκτημένου σε ολόκληρη την επικράτεια της.

40. Όπως υπογραμμίζει ιδίως η Επιτροπή, δεν προβλεπόταν ο αποκλεισμός κάθε ρυθμίσεως του κοινοτικού δικαίου που συνδέεται με περιοχές υπό τον έλεγχο της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Έτσι, η αναστολή του κεκτημένου δεν εμποδίζει, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου, τη λήψη μέτρων για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης των εν λόγω περιοχών¹³. Ακόμη, με τον κανονισμό (ΕΚ) 866/2004¹⁴ του Συμβουλίου θεσπίστηκαν βάσει του άρθρου 2 του Πρωτοκόλλου ρυθμίσεις για την κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των προσώπων μεταξύ των διαφόρων περιοχών.

41. Οι ρυθμίσεις αυτές δεν αντιβαίνουν στον σκοπό του Πρωτοκόλλου να καταστήσει δυνατή την προσχώρηση της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ένωση παρά τον περιορι-

σμένο πραγματικό έλεγχο που ασκεί στην επικράτεια της, αλλά ενθαρρύνουν τη συνένωση των δύο μερών της χώρας.

42. Ο εν λόγω σκοπός του Πρωτοκόλλου δεν επιβάλλει ούτε στην παρούσα περίπτωση την αναστολή της εφαρμογής του κανονισμού 44/2001. Ειδικότερα, η αναγνώριση και η εκτέλεση των αποφάσεων του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν γεννά υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας σε σχέση με τη Βόρεια Κύπρο οι οποίες δεν είναι δυνατό να εκπληρωθούν και τη φέρνουν σε σύγκρουση με το κοινοτικό δίκαιο. Αντιθέτως, μόνον τα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου πρέπει να ενεργήσουν.

43. Το ζεύγος Orams αναφέρεται όμως και στον έτερο σκοπό του Πρωτοκόλλου για τη συνολική διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος, σύμφωνα με τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών¹⁵, ο οποίος εκφράζεται ειδικότερα στην πρώτη αιτιολογική σκέψη του. Η επίδικη απόφαση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας προκαταλαμβάνει τη συνολική διευθέτηση του θεμάτων ιδιοκτησίας. Η αναγνώριση και η εκτέλεσή της αντιβαίνουν συνεπώς στους σκοπούς του Πρωτοκόλλου και στα σχετικά ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών.

13 — Τον σκοπό αυτό επιδιώκει ο κανονισμός (ΕΚ) 389/2006 του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2006, για τη σύσταση μέσου χρηματοδοτικής στήριξης για την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας και για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) 2667/2000 σχετικά με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ανασυγκρότησης (ΕΕ L 65, σ. 5).

14 — Κανονισμός (ΕΚ) 866/2004 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για το καθεστώς βάσει του άρθρου 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 10 της πράξης προσχώρησης (ΕΕ L 161, σ. 128, όπως διορθώθηκε με την ΕΕ 2004, L 206, σ. 511).

15 — Τα σχετικά με την Κύπρο ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας ευρίσκονται συγκεντρωμένα στην ιστοσελίδα της ειρηνευτικής δύναμης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο (UNFICYP): www.unficy.org/nqcontent.cfm?a_id=1636.

44. Η ένσταση αυτή δεν μπορεί ωστόσο να οδηγήσει στην καταρχήν μη εφαρμογή του κανονισμού 44/2001 στα κράτη μέλη, όταν αποφάσεις ενός δικαστηρίου κράτους μέλους εμφανίζουν συνδέσμους με το βόρειο τμήμα της Κύπρου.

αναγνώριση και η εκτέλεση αποφάσεων των δικαστηρίων της Κυπριακής Δημοκρατίας σε άλλα κράτη μέλη και η εφαρμογή των κανόνων περί διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού ενδιαφέρουν και διαδικούς εγκατεστημένους στο βόρειο τμήμα.

45. Ναι μεν είναι ορθό ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας έχει κάνει επανειλημμένως εκκλήσεις για τη διαφύλαξη της ειρήνης στην Κύπρο και της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό έχει καλέσει και την Κοινότητα των κρατών να απόσχει από οτιδήποτε οξύνει τη σύγκρουση¹⁶. Εντούτοις, από αυτές τις γενικές μάλλον εκκλήσεις δεν μπορεί να συναχθεί υποχρέωση μη αναγνώρισεως αποφάσεων ελληνοκυπριακών δικαστηρίων οι οποίες αφορούν δικαιώματα κυριότητας σε ακίνητα στην τουρκοκυπριακή περιοχή.

47. Αντιστοίχως, αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων και το αν η αναγνώριση και η εκτέλεση της επίμαχης εν προκειμένω αποφάσεως είναι επιβλαβής ή ευνοϊκή για την οριστική ρύθμιση των θεμάτων ιδιοκτησίας. Έτσι, ο Μ. Αποστολίδης ισχυρίζεται ότι η πραγματοποιούμενη στην ΤΔΒΚ εκποίηση απαλλοτριωθέντων ακινήτων σε υπηκόους άλλων κρατών μελών δυσχεραίνει την επιστροφή τους στο πλαίσιο μεταγενέστερης συναινετικής λύσης. Αν πρόσωπα ευρισκόμενα στη θέση του θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν αξιώσεις από την κυριότητα των ακινήτων αυτών σε άλλα κράτη μέλη, αποτρέπονται οι ενδεχόμενοι αγοραστές.

46. Επιπλέον, δεν είναι καθόλου προφανές ότι η εφαρμογή του κανονισμού οξύνει συνολικά τη σύγκρουση στην Κύπρο. Είναι εξίσου δυνατό να έχει το αντίθετο αποτέλεσμα και να προωθεί την εξομάλυνση των οικονομικών σχέσεων. Ακριβώς λαμβανομένου υπόψη του ανοίγματος της διαχωριστικής γραμμής μεταξύ των δύο μερών της Κύπρου για την κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των προσώπων¹⁷ νοούνται ποικίλες έννομες σχέσεις στις οποίες η

48. Δεν χρειάζεται εν προκειμένω να κριθεί οριστικά ποια επίδραση έχει η αναστολή της εφαρμογής του κανονισμού σε περιπτώσεις που είναι σχετικές με τη Βόρεια Κύπρο στην πολιτική διαδικασία για την επίλυση της συγκρούσεως. Ειδικότερα, η εφαρμογή του κανονισμού δεν μπορεί να εξαρτηθεί από τέτοιου είδους πολύπλοκες πολιτικές εκτιμήσεις. Αυτό θα αντέβαινε στην αρχή της ασφάλειας δικαίου, η τήρηση της οποίας

16 — Βλ., μεταξύ άλλων, ψηφίσματα 353 (1974) της 20ής Ιουλίου 1974, 541 (1983) της 18ης Νοεμβρίου 1983 και 1251 (1999) της 29ης Ιουνίου 1999.

17 — Βλ., για την εξελίξη της κυκλοφορίας των προσώπων και των εμπορευμάτων, ανακοίνωση της Επιτροπής της 27ης Αυγούστου 2008 — Ετήσια έκθεση για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) 866/2004 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, και την κατάσταση που συνεπάγεται η εφαρμογή του, COM(2008) 529 τελικό.

συγκαταλέγεται στους σκοπούς του κανονισμού¹⁸. Έτσι, οι κανόνες δικαιοδοσίας του κανονισμού πρέπει να καθιστούν δυνατό τον καθορισμό της δωσδικίας κατά τρόπο σαφώς προβλέψιμο¹⁹. Ακόμη, ο ενάγων σε ένδικη διαφορά ενώπιον του δικαστηρίου ενός κράτους μέλους πρέπει να μπορεί να προβλέψει με επαρκή βαθμό βεβαιότητας αν μια περατώνουσα τη διαδικασία απόφαση είναι εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος βάσει του κανονισμού, στο μέτρο κατά το οποίο δεν συντρέχει κανείς από τους προβλεπόμενους στον κανονισμό λόγους μη εκτελέσεως.

49. Ο Μ. Αποστολίδης προχωρεί μάλιστα ακόμη περισσότερο. Θεωρεί ότι η εφαρμογή του κανονισμού 44/2001 είναι επιβεβλημένη για να ληφθούν υπόψη τα όσα καθορίστηκαν με την απόφαση Λοϊζίδου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ)²⁰.

50. Το ΕΔΔΑ διαπίστωσε με την απόφαση αυτή και με άλλες αποφάσεις ότι οι απαλλοτριώσεις που πραγματοποιήθηκαν συνεπεία της κατοχής της Βόρειας Κύπρου είναι

ανίσχυρες και δεν αναιρούν την ιδιότητα των εκδιωχθέντων ως ιδιοκτητών²¹. Η άρνηση της προσβάσεως στην ιδιοκτησία και της χρήσεώς της παραβιάζει συνεπώς το άρθρο 1 του πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και το δικαίωμα οικιακού ασύλου (άρθρο 8, παράγραφος 1, ΕΣΔΑ), εφόσον οι θιγόντες έχουν κατοικία στο ακίνητο²². Εντούτοις, το ΕΔΔΑ έχει προσφάτως αναγνωρίσει επίσης ότι η Επιτροπή Ιδιοκτησίας που έχει εν τω μεταξύ ιδρυθεί από την ΤΔΒΚ ανταποκρίνεται καταρχήν στα κριτήρια της ΕΣΔΑ επιδίκασε όμως στην ίδια την εν λόγω δίκη αποζημίωση στην προσφεύγουσα λόγω προσβολής των δικαιωμάτων της που απορρέουν από την ΕΣΔΑ²³.

51. Συναφώς, επιβάλλεται καταρχάς η διαπίστωση ότι καμία από τις ανωτέρω αποφάσεις δεν αφορούσε την περίπτωση του ίδιου του Μ. Αποστολίδη. Επομένως, δεν υφίσταται διαπίστωση του ΕΔΔΑ ως προς τα συγκεκριμένα δικαιώματα κυριότητας του Μ. Αποστολίδη, η οποία θα έπρεπε να τηρηθεί απευθείας.

18 — Έτσι για τη Σύμβαση των Βρυξελλών: αποφάσεις της 28ης Σεπτεμβρίου 1999, C-440/97, GIE Groupe Concorde κ.λπ. (Συλλογή 1999, σ. I-6307, σκέψη 23), της 19ης Φεβρουαρίου 2002, C-256/00, Besix (Συλλογή 2002, σ. I-1699, σκέψη 24), και απόφαση Ονωσις (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7, σκέψη 38) για τον κανονισμό 44/2001: απόφαση της 22ας Μαΐου 2008, C-462/06, Glaxosmithkline και Laboratoires Glaxosmithkline (Συλλογή 2008, σ. I-3965, σκέψη 33).

19 — Βλ., συναφώς, ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 44/2001, και απόφαση Glaxosmithkline και Laboratoires Glaxosmithkline (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 33), και, για τη Σύμβαση των Βρυξελλών, απόφαση Ονωσις (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7, σκέψεις 39 και 40).

20 — ΕΔΔΑ, απόφαση Λοϊζίδου κατά Τουρκίας της 18ης Δεκεμβρίου 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-VI.

21 — ΕΔΔΑ, απόφαση Λοϊζίδου (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 20, § 46). Βλ., επίσης, ΕΔΔΑ, απόφαση Κύπρος κατά Τουρκίας της 10ης Μαΐου 2001, αριθ. 25781/94, *Recueil des arrêts et décisions* 2001-IV.

22 — ΕΔΔΑ, αποφάσεις Λοϊζίδου (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 20, § 64), και Ξενίδη-Αρέστη II (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3): Παράβαση του άρθρου 1 του πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου και παράβαση του άρθρου 8, παράγραφος 1, ΕΣΔΑ (δικαίωμα οικιακού ασύλου) με περαιτέρω παραπομπές.

23 — ΕΔΔΑ, απόφαση Ξενίδη-Αρέστη κατά Τουρκίας της 7ης Δεκεμβρίου 2006, αριθ. 46347/99, §§ 37 και 42 — Απόφαση Ξενίδη-Αρέστη III. Το ΕΔΔΑ είχε επιβάλει στην καθής την υποχρέωση να θεσπίσει γενική ρύθμιση περί αποζημιώσεως η οποία να ανταποκρίνεται στα κριτήρια της συμβάσεως (Ξενίδη-Αρέστη II, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, § 40) βλ., επίσης, διάταξη της 14ης Μαρτίου 2005, Ξενίδη-Αρέστη κατά Τουρκίας I, όσον αφορά το παραδεκτό.

52. Θα μπορούσε ίσως να εξεταστεί αν το θεμελιωμένο στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ δικαίωμα στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης και σε αποτελεσματική ένδικη προστασία επιτάσσει μάλιστα την εκτέλεση της αποφάσεως του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, η οποία αφορά άμεσα τα δικαιώματα του Μ. Αποστολίδη²⁴. Ωστόσο, το ΕΔΔΑ έχει αναγνωρίσει σχετικό δικαίωμα –καθόσον μπορεί να διαγνωστεί– μέχρι στιγμής μόνον όσον αφορά την εκτέλεση στο ίδιο το κράτος εκδόσεως της αποφάσεως²⁵. Το ερώτημα αν το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΕΣΔΑ υποχρεώνει σε αναγνώριση και εκτέλεση και των αλλοδαπών αποφάσεων μπορεί να μείνει εδώ αναπάντητο, δεδομένου ότι ο κανονισμός 44/2001 έχει ούτως ή άλλως εφαρμογή για τους λόγους που αναφέρθηκαν και απονέμει σχετική αξίωση. Εν πάση περιπτώσει, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΕΣΔΑ δεν θα οδηγούσε σε άλλο αποτέλεσμα παρά στην προσήκουσα και σύμφωνη προς τα ανθρώπινα δικαιώματα εφαρμογή του κανονισμού.

53. Κατά συνέπεια, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

Η προβλεπόμενη στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου αριθ. 10 της Πράξεως Προσχωρήσεως του 2003 αναστολή της

εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου στις περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας στις οποίες η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο δεν εμποδίζει δικαστήριο άλλου κράτους μέλους να αναγνωρίσει και να εκτελέσει βάσει του κανονισμού 44/2001 απόφαση δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας η οποία είναι σχετική με την περιοχή η οποία δεν ελέγχεται από την κυβέρνησή της.

Επί του δεύτερου, του τρίτου, του τέταρτου και του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

54. Με το δεύτερο, το τρίτο, το τέταρτο και το πέμπτο ερώτημα, το Court of Appeal ζητεί να ερμηνευθούν τα άρθρα 35, παράγραφος 1, και 34, σημεία 1 και 2, του κανονισμού 44/2001, λαμβανομένων υπόψη των ενδεχόμενων λόγων αρνήσεως αναγνώρισεως και εκτελέσεως κατά την έννοια των διατάξεων αυτών. Πριν καταστεί δυνατό να απαντηθούν τα ερωτήματα αυτά, πρέπει να διευκρινιστεί αν η υπόθεση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Ειδικότερα, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το αν υφίσταται αστική και εμπορική υπόθεση κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού.

1. Προκαταρκτική παρατήρηση όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού

24 — Βλ., συναφώς, Matscher, F., «Grundfragen der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen in Zivilsachen», σε *Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP)* 1990, σ. 294, 318 του ίδιου, «Die indirekte Wirkung des Art. 6 EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen», σε *Festschrift für Helmut Kollhossner*, 2004, σ. 427, 444 επ. G eimer, R., «Menschenrechte i m i nternationalen Zivilverfahrensrecht», σε *Aktuelle Probleme des Menschenrechtsschutzes, Berichte der deutschen Gesellschaft für Völkerrecht*, τόμος 33, Χαϊδελβέργη, 1994, σ. 219 επ.

25 — Βλ. ΕΔΔΑ, αποφάσεις Hornsby κατά Ελλάδας της 19ης Μαρτίου 1997, αριθ. 18357/91, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, § 40, και Burdov κατά Ρωσίας της 7ης Μαΐου 2002, αριθ. 59498/00, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-III, § 34.

55. Η Επιτροπή παραδέχεται μεν ότι η ένδικη διαφορά μεταξύ του Μ. Αποστολίδη και του ζεύγους Orams συνιστά διαφορά μεταξύ

ιδιωτών. Φρονεί όμως ότι η διαφορά αυτή πρέπει να τεθεί σε ευρύτερο πλαίσιο και να ληφθεί υπόψη ότι οι αντιπαραθέσεις για τα ακίνητα των εκδιωχθέντων Ελληνοκυπρίων ανάγονται στη στρατιωτική κατοχή της Βόρειας Κύπρου.

56. Σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική, η επίλυση ατομικών ιδιοκτησιακών διαφορών μετά από ένοπλες συγκρούσεις ανατίθεται σε ειδικούς οργανισμούς, όπως είχε προβλέψει το σχέδιο Ανάν για την επανένωση της Κύπρου. Έπειτα από την αποτυχία του σχεδίου αυτού, η ΤΔΒΚ θέσπισε σύμφωνες προς τα κριτήρια του ΕΔΔΑ²⁶ ρυθμίσεις για την εξέλεξη των απαιτήσεων αποζημιώσεως και διόρισε Επιτροπή Ιδιοκτησίας. Οι καταλαμβανόμενες από τα ανωτέρω μέτρα αξιώσεις επιστροφής ιδιοκτησίας και αποζημιώσεως για τον αποκλεισμό από τη χρήση της έχουν χαρακτήρα δημοσίου δικαίου.

57. Κατά την εφαρμογή του κανονισμού 44/2001 πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι έχει δημιουργηθεί μια σύμφωνη με την ΕΣΔΑ εναλλακτική δικαστική οδός. Το άρθρο 71, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 δεν θίγει τις συμβάσεις οι οποίες ρυθμίζουν σε ειδικά θέματα τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση ή την εκτέλεση αποφάσεων. Το καθεστώς αποζημιώσεων που εισήχθη υπό την εποπτεία του ΕΔΔΑ μπορεί να θεωρηθεί ως τέτοια σύμβαση.

58. Συναφώς, πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί ότι κατά πάγια νομολογία η έννοια «αστική και εμπορική υπόθεση» είναι αυτο-

τελής έννοια του κοινοτικού δικαίου, ερμηνευτέα σε συνάρτηση, αφενός, με τους σκοπούς και το σύστημα του κανονισμού 44/2001 και της Συμβάσεως των Βρυξελλών και, αφετέρου, με τις γενικές αρχές που συνάγονται από το σύνολο των εθνικών εννόμων τάξεων²⁷.

59. Συναφώς, από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αποκλείονται μόνον οι διαφορές μεταξύ μιας δημόσιας αρχής και ενός προσώπου ιδιωτικού δικαίου και στο μέτρο που η εν λόγω αρχή ενεργεί στο πλαίσιο της ασκήσεως δημόσιας εξουσίας²⁸. Έτσι, η υπόθεση Λεχουρίτου²⁹, στην οποία αναφέρεται η Επιτροπή, αφορούσε την προσφυγή ιδιώτη κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για ζημίες που προκλήθηκαν από εγκλήματα πολέμου της Βέρμαχτ.

60. Εν προκειμένω όμως ο Μ. Αποστολίδης δεν προβάλλει αξιώσεις αποκαταστάσεως ή αποζημιώσεως κατά κρατικής αρχής, αλλά αξίωση αστικού δικαίου για την επιστροφή ενός ακινήτου και άλλες αξιώσεις σχετικές με διαφυγόντα κέρδη από τη μη χρήση του ακινήτου κατά του ζεύγους Orams.

27 — Αποφάσεις της 14ης Οκτωβρίου 1976, 29/76, LTU (Συλλογή τόμος 1976, σ. 577), της 16ης Δεκεμβρίου 1980, 814/79, Rüffer (Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 493, σκέψη 7), της 14ης Νοεμβρίου 2002, C-271/00, Baten (Συλλογή 2002, σ. I-10489, σκέψη 28), της 15ης Μαΐου 2003, C-266/01, Préservatrice foncière TIARD (Συλλογή 2003, σ. I-4867, σκέψη 20), της 18ης Μαΐου 2006, C-343/04, CÉZ (Συλλογή 2006, σ. I-4557, σκέψη 22), και της 15ης Φεβρουαρίου 2007, C-292/05, Λεχουρίτου κ.λπ. (Συλλογή 2007, σ. I-1519, σκέψη 29).

28 — Βλ., για τη Σύμβαση των Βρυξελλών, απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2002, C-167/00, Henkel (Συλλογή 2002, σ. I-8111, σκέψη 26).

29 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27.

26 — Βλ., συναφώς, παραπομπές στην υποσημείωση 23.

61. Οι αξιώσεις αυτές δεν μεταβάλλουν τον χαρακτήρα τους ως εκ του λόγου ότι ο Μ. Αποστολίδης διαθέτει ενδεχομένως εναλλακτικές ή πρόσθετες αξιώσεις δημοσίου δικαίου κατά αρχών της ΤΔΒΚ. Συνεπώς δεν χρειάζεται να κριθεί εν προκειμένω αν αυτές οι εναλλακτικές ή πρόσθετες αξιώσεις υφίσταντο ήδη πράγματι όταν ο Μ. Αποστολίδης πέτυχε στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας την έκδοση της προς εκτέλεση αποφάσεως³⁰.

62. Ναι μεν το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το γεγονός ότι η αγωγή ασκείται βάσει αξιώσεως πηγάζουσας από πράξη δημόσιας εξουσίας αρκεί, ανεξάρτητα από τη φύση της διαδικασίας που του παρέχει προς τούτο το εθνικό δίκαιο, για τον αποκλεισμό της αγωγής του από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών³¹. Συναφώς, θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη ότι η προσβολή της ιδιοκτησίας αρχικώς οφείλεται στα μέτρα του τουρκικού στρατού και των αρχών της ΤΔΒΚ. Η προπαρατεθείσα διαπίστωση του Δικαστηρίου ισχύει όμως μόνον στην περίπτωση που σε μια ένδικη διαφορά ευρίσκονται αντιμέτωποι μια κρατική αρχή και ένας ιδιώτης³².

63. Αν υπάρχουν πλείονες σχέσεις –εμπλεκουσες τόσο δημόσια αρχή και πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, όσο και αποκλειστικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου–, πρέπει να

ληφθεί υπόψη η έννομη σχέση μεταξύ των διαδίκων της ένδικης διαφοράς, η βάση της σχετικής αγωγής και ο τρόπος ασκήσεώς της³³. Στη διαφορά της κύριας δίκης ένας ιδιώτης ενάγων προβάλλει ενώπιον πολιτικού δικαστηρίου αξιώσεις ιδιωτικού δικαίου κατ' άλλων ιδιωτών, ώστε να πρόκειται αναντίρρητα, βάσει όλων των σχετικών περιστάσεων, για αστική διαφορά.

64. Ενδεχομένως θα ήταν δυνατόν να αποκλειστούν αυτές οι αστικού δικαίου αξιώσεις με κρατική ή διεθνούς δικαίου ρύθμιση και οι θιγόντες να παραπέμπονται μόνο σε μια αξίωση αποκαταστάσεως ή αποζημιώσεως κατά του κράτους. Τούτο θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια να μην είναι πλέον δυνατή η προσφυγή στα πολιτικά δικαστήρια.

65. Είναι προφανές όμως ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής. Μέχρι στιγμής δεν υπάρχει ούτε σχετική διεθνής συμφωνία. Εν πάση περιπτώσει, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας και τα δικαστήρια που επιλήφθηκαν κατόπιν της υποθέσεως δεν έλαβαν υπόψη στις αποφάσεις τους έναν τέτοιο αποκλεισμό των αστικού δικαίου απαιτήσεων ή της προσφυγής στα πολιτικά δικαστήρια. Έστω και αν τούτο συνιστούσε νομικό σφάλμα, το Court of Appeal κατά τη διαδικασία εκτελέσεως δεν επιτρέπεται να ελέγξει καταρχήν ούτε τη διεθνή δικαιοδοσία του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας (άρθρο 34, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001), ούτε την ουσιαστική νομιμότητα της προς αναγνώριση αποφάσεως (άρθρα 36 και 45, παράγραφος 2, του κανονισμού).

30 — Οι σχετικές ρυθμίσεις, οι οποίες κατά την κρίση του ΕΔΔΑ ανταποκρίνονται καταρχήν στα κριτήρια της ΕΣΔΑ τέθηκαν σε ισχύ μόλις στις 22 Δεκεμβρίου 2005 και στις 30 Μαρτίου 2006 (βλ. απόφαση Ξενίδη-Αρέστη III, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23, § 11).

31 — Αποφάσεις Rüffer (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27, σκέψη 15), και Λεχουρίτου (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27, σκέψη 41).

32 — Βλ. απόφαση Rüffer (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27, σκέψη 8).

33 — Βλ. αποφάσεις Baten (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27, σκέψη 31), Préservatrice foncière TIARD (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27, σκέψη 23), και απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 2004, C-265/02, Frahuil (Συλλογή 2004, σ. I-1543, σκέψη 20).

66. Η Επιτροπή φαίνεται όμως να θεωρεί ότι οι αστικού δικαίου αξιώσεις οιονεί παραμερίστηκαν από το διεθνές δίκαιο, καθόσον η ΤΔΒΚ θέσπισε ρύθμιση περί αποζημιώσεων την οποία ενέκρινε καταρχήν το ΕΔΔΑ.

67. Δεν μπορώ να συμφωνήσω με την κατασκευή αυτή.

68. Από την απόφαση Ξενίδη-Αρέστη III³⁴, με την οποία το ΕΔΔΑ εκφράστηκε θετικώς όσον αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος αποζημιώσεων προς την ΕΣΔΑ, δεν προκύπτει καμία ένδειξη ότι η ρύθμιση αυτή αποκλείει τη δικαστική επιδίωξη αξιώσεων αστικού δικαίου βάσει του δικαίου της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αντιθέτως, το ΕΔΔΑ αρνήθηκε ρητώς ότι η προσφεύγουσα υποχρεούται να προσφύγει ενώπιον της Επιτροπής Ιδιοκτησίας για το ζήτημα της αποζημιώσεως και αντ' αυτού τής επιδίκασε το ίδιο αποζημίωση³⁵.

69. Είναι επίσης αμφίβολο αν θα μπορούσε να υποστηριχθεί άλλη γνώμη. Ειδικότερα, το ίδιο το ΕΔΔΑ καταρχήν δεν δέχεται ότι οι απαλλοτριώσεις στις οποίες προέβη η ΤΔΒΚ έχουν, ελλείψει διεθνούς αναγνώρισέως της, οποιοδήποτε έννομο αποτέλεσμα³⁶. Αναγνωρίζει μόνον ότι ορισμένες ρυθμίσεις μη

αναγνωρισθέντων διεθνώς κρατικών μορφωμάτων μπορούν να θεωρηθεί ότι παράγουν αποτελέσματα για να αποφευχθούν δυσμενείς συνέπειες για τον οικείο πληθυσμό³⁷. Ωστόσο, το να αποκλείει εγκύρως η ρύθμιση περί αποζημιώσεων, εις βάρος των θιγόντων και χωρίς συμφωνία με την Κυπριακή Δημοκρατία, τη δικαστική επιδίωξη αξιώσεων αστικού δικαίου θα υπερέβαινε τα ανωτέρω κατά πολύ³⁸.

70. Η θέση της Επιτροπής ότι ο κανονισμός 44/2001 υποχρεεί σύμφωνα με το άρθρο του 71, παράγραφος 1, έναντι της εγκριθείσας από το ΕΔΔΑ ρυθμίσεως περί αποζημιώσεων επίσης δεν ευσταθεί.

71. Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι ο κανονισμός «δεν θίγει τις συμβάσεις στις οποίες τα κράτη μέλη είναι μέρη και οι οποίες σε ειδικά θέματα, ρυθμίζουν τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση ή την εκτέλεση αποφάσεων».

37 — Βλ. απόφαση Λοϊζίδου (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 20, § 45), και διάταξη Ξενίδη-Αρέστη I (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23).

38 — Τούτο φυσικά δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι ο ζημωθείς μπορεί να αξιώσει ταυτοχρόνως την επιστροφή του ακινήτου του από τα πολιτικά δικαστήρια και την καταβολή αποζημιώσεως λόγω απαλλοτριώσεώς του. Στο μέτρο κατά το οποίο είναι διαθέσιμες παράλληλες διαδικασίες, μπορούν να συνεκτιμώνται οι παροχές που αποκτήθηκαν κάθε φορά με την άλλη διαδικασία για να αποφεύγονται περιπτώσεις αδικαιολόγητου πλουτισμού.

34 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23.

35 — Απόφαση Ξενίδη-Αρέστη III (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23, § 37).

36 — Βλ. παραπομπές στην υποσημείωση 21.

72. Η ρύθμιση περί αποζημιώσεων της ΤΔΒΚ, οι σχετικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ ή ακόμη και η ίδια η ΕΣΔΑ σαφώς δεν εμπίπτουν στον ορισμό αυτό. Η ΕΣΔΑ είναι μεν σύμβαση, αλλά δεν θεσπίζει ειδικές ρυθμίσεις για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση ή την εκτέλεση αποφάσεων επί ειδικών θεμάτων, τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Οι μονομερείς ρυθμίσεις της ΤΔΒΚ δεν συνιστούν σύμβαση. Οι σχετικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ δεν διατυπώνουν κρίση όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων αστικού δικαίου.

73. Διαπιστώνεται επομένως ότι η προς αναγνώριση απόφαση στην κύρια δίκη αφορά αστική υπόθεση κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 και εμπίπτει συνεπώς στο πεδίο εφαρμογής του.

2. Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

74. Με το δεύτερο ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί αν το άρθρο 35, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 22, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, παρέχει σε δικαστήριο κράτους μέλους το δικαίωμα ή επιβάλλει σε αυτό την υποχρέωση να αρνηθεί την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεως που εξέδωσε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους σχετικά με ακίνητο σε περιοχή του τελευταίου κράτους μέλους στην οποία η κυβέρνηση

αυτού του κράτους μέλους δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.

75. Πριν απαντηθεί το ερώτημα αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι ο κανονισμός, σύμφωνα με τη δεύτερη, έκτη, δέκατη έκτη και δέκατη έβδομη αιτιολογική σκέψη του αποσκοπεί στην εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προερχόμενων από τα κράτη μέλη αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, απλοποιώντας τις διατυπώσεις ενόψει της ταχείας και απλής αναγνώρισεως και εκτελέσεώς τους³⁹.

76. Σύμφωνα προς τον σκοπό αυτό, το άρθρο 33, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 προβλέπει ότι απόφαση που εκδίδεται σε κράτος μέλος αναγνωρίζεται στα λοιπά κράτη μέλη χωρίς ιδιαίτερη διαδικασία. Άρνηση αναγνώρισεως χωρεί μόνον στις περιπτώσεις των άρθρων 34 και 35.

77. Κατά το άρθρο 38, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001, αποφάσεις που εκδόθηκαν και είναι εκτελεστές σε κράτος μέλος εκτελούνται σε άλλο κράτος μέλος, αφού κηρυχθούν εκεί εκτελεστές, με αίτηση κάθε ενδιαφερομένου. Το άρθρο 45, παρά-

39 — Απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2006, C-283/05, ASML (Συλλογή 2006, σ. I-12041, σκέψη 23).

γραφος 1, του κανονισμού παρέχει στο επιληφθέν δικαστήριο το δικαίωμα να απορρίψει την κήρυξη της εκτελεστότητας επίσης μόνο για τους λόγους που ορίζουν τα άρθρα 34 και 35.

78. Ταυτοχρόνως, το άρθρο 35, παράγραφος 3, του κανονισμού θέτει την αρχή ότι δεν ελέγχεται η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους προελεύσεως της αποφάσεως. Εξαίρεση ισχύει βάσει του άρθρου 35, παράγραφος 1, για την παραβίαση ορισμένων αποκλειστικών δωσιδικιών, μεταξύ των οποίων η κατά το άρθρο 22, σημείο 1, του κανονισμού αποκλειστική δωσιδικία της τοποθεσίας του ακινήτου.

79. Κατά το άρθρο 22, σημείο 1, σε υποθέσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων και μισθώσεων ακινήτων, αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία, έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους της τοποθεσίας του ακινήτου. Η διάταξη αυτή θα παραβιαζόταν κατά την έννοια του άρθρου 35, παράγραφος 1, εφόσον η απόφαση αφορά εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτου το οποίο δεν κείται στην Κυπριακή Δημοκρατία, κράτος εκδόσεως της αποφάσεως, αλλά σε άλλο κράτος μέλος.

80. Όπως ορθώς προβάλλουν ο Μ. Αποστολίδης, η Ελληνική και η Κυπριακή Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, η Κυπριακή Δημο-

κρατία συνιστά από απόψεως διεθνούς δικαίου το μοναδικό αναγνωρισμένο κράτος στη νήσο Κύπρο⁴⁰. Η επικράτειά της περιλαμβάνει και το βόρειο τμήμα της νήσου, όπου κείται το επίδικο ακίνητο⁴¹. Η ΤΔΒΚ, η οποία ελέγχει πράγματι την περιοχή αυτή, δεν έχει αναγνωριστεί από κανένα άλλο κράτος εκτός από την Τουρκία⁴². Από το Πρωτόκολλο αριθ. 10 προκύπτει ότι και τα συμβαλλόμενα κράτη της Πράξεως Προσχωρήσεως θεωρούσαν τον Βορρά της Κύπρου ως μέρος του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας και ως εκ τούτου ως μέρος του προσχωρούντος εδάφους. Διαφορετικά θα ήταν περιττή η αναστολή της εφαρμογής του κοινού κεκτημένου σε αυτό το τμήμα της νήσου.

81. Η απόφαση για την κήρυξη της εκτελεστότητας της οποίας πρέπει να κρίνει το αιτούν δικαστήριο αφορά τουλάχιστον και⁴³ εμπράγματα δικαιώματα, ήτοι την κυριότητα ενός ακινήτου το οποίο κείται στην Κυπριακή Δημοκρατία. Στο πλαίσιο της γραμματικής

40 — Βλ. απόφαση Αναστασίου κ.λπ. (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 40).

41 — Βλ., μεταξύ άλλων, Tomuschat, C., «The Accession of Cyprus to the European Union», σε P. Häberle/M. Morlock/B. Σκουρής (έκδ.), *Festschrift für D. Tsatsos*, Baden-Baden, 2003, σ. 672, 676.

42 — Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα C. Gulmann στην υπόθεση Αναστασίου κ.λπ. (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 2, σημείο 12). Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών καταδίκασε ρητώς την ανακήρυξη της ΤΔΒΚ και κάλεσε στη μη αναγνώριση της ΤΔΒΚ (βλ. ψηφίσματα 541 [1983] της 18ης Νοεμβρίου 1983 και 550 [1984] της 11ης Μαΐου 1984, που είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση: www.unfcyp.org/nqcontent.cfm?a_id=1636). Και οι Υπουργοί Εξωτερικών των κρατών μελών καταδίκασαν με δηλώσεις της 16ης Νοεμβρίου 1983 (*Δελτίο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* αριθ. 11/1983, 2.4.1) και της 27ης Μαρτίου 1984 (*Δελτίο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* αριθ. 3/1984, 2.4.3) στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας. Βλ., για το θέμα της αναγνώρισεως, και Talmon, S., *Kollektive Nichtanerkennung illegaler Staaten*, Tübingen, 2006, σ. 41 επ.

43 — Στο μέτρο κατά το οποίο επιδικάζεται αποζημίωση χρήσεως, το άρθρο 22, σημείο 1, θα μπορούσε να μην έχει εφαρμογή (βλ. απόφαση της 9ης Ιουνίου 1994, C-292/93, Lieber, Συλλογή 1994, σ. I-2535, σκέψη 15).

ερμηνείας του άρθρου 22, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, δεν υφίσταται συνεπώς καμία αμφιβολία όσον αφορά την αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους.

82. Το ζεύγος Orams θεωρεί ωστόσο ότι το πνεύμα και ο σκοπός της διατάξεως αντιτίθενται στο ανωτέρω πόρισμα.

83. Κατά πάγια νομολογία, η ουσιώδης αιτιολογία της αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους της τοποθεσίας του ακινήτου είναι το γεγονός ότι το δικαστήριο του τόπου της επίμαχης καταστάσεως είναι σε καλύτερη θέση για να εκδικάσει τις διαφορές στον τομέα των εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων⁴⁴. Ειδικότερα, οι σχετικές διαφορές πρέπει να εκδικάζονται γενικά σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους της τοποθεσίας του ακινήτου. Επιπλέον, απαιτούν συχνά την επιτόπια εξέταση των πραγματικών περιστατικών. Συνεπώς, αναποκρίνεται στο συμφέρον της ορθής απονομής της δικαιοσύνης η αναγνώριση, λόγω της γειτνιάσεως, αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας υπέρ του δικαστηρίου του τόπου του ακινήτου⁴⁵.

84. Από τα ανωτέρω οι Orams συνάγουν ότι το άρθρο 22, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να ερμηνεύεται περιοριστικά και δεν θεμελιώνει διεθνή δικαιοδοσία των

δικαστηρίων της Κυπριακής Δημοκρατίας για αγωγές σχετικές με δικαιώματα επί ακινήτων στο βόρειο τμήμα. Ειδικότερα, ελλείψει αποτελεσματικού ελέγχου επί της περιοχής αυτής, τα δικαστήρια της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν διαθέτουν το πλεονέκτημα της ιδιαίτερης εγγύτητας.

85. Δεν χρειάζεται τελικά να δοθεί απάντηση ως προς το αν είναι ορθή η άποψη αυτή, η οποία δεν ευρίσκει κανένα έρεισμα στο κείμενο της διατάξεως. Ειδικότερα, το άρθρο 22, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 θα παραβιαζόταν μόνον στην περίπτωση που αντί των δικαστηρίων της Κυπριακής Δημοκρατίας είχαν δικαιοδοσία δυνάμει της τοποθεσίας του πράγματος τα δικαστήρια άλλου κράτους μέλους. Δεν προκύπτει ποιο θα έπρεπε να είναι αυτό το κράτος μέλος. Ανεξαρτήτως της καταστάσεως από πλευράς διεθνούς δικαίου, η ΤΔΒΚ θα έπρεπε το πολύ να εξισωθεί με τρίτο κράτος. Επειδή όμως το άρθρο 22, σημείο 1, δεν θεμελιώνει άμεσα αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων τρίτου κράτους, η διάταξη αυτή δεν μπορεί να παραβιαστεί ούτε στην περίπτωση μιας τέτοιας παραδοχής.

86. Στη βιβλιογραφία αμφισβητείται αν το άρθρο 22, σημείο 1, αναπτύσσει ανακλαστικό αποτέλεσμα υπέρ τρίτων κρατών⁴⁶. Το Δικαστήριο φαίνεται ότι αρνείται ένα τέτοιο αποτέλεσμα. Έτσι εξέθεσε με τη γνωμοδότηση για τη Σύμβαση του Λουγκάνο ότι η αποκλειστική δωσιδικία της τοποθεσίας του ακινήτου η οποία ευρίσκεται σε τρίτο κράτος υπερισχύει της κατά το άρθρο 2 του κανονισμού δωσιδικίας της κατοικίας του εναγο-

44 — Βλ., για τη Σύμβαση των Βρυξελλών, αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1977, 73/77 Sanders (Συλλογή τόμος 1977, σ. 755, σκέψεις 10/11), της 10ης Ιανουαρίου 1990, C-115/88, Reichert και Kockler (Συλλογή 1990, σ. I-27, σκέψη 10), της 13ης Οκτωβρίου 2005, C-73/04, Klein (Συλλογή 2005, σ. I-8667, σκέψη 16), και της 18ης Μαΐου 2006, C-343/04, ČEZ (Συλλογή 2006, σ. I-4557, σκέψη 28). Έτσι και η έκθεση Jénard για τη Σύμβαση των Βρυξελλών (ΕΕ 1986, C 298, σ. 29).

45 — Βλ., ιδίως, απόφαση ČEZ (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 44, σκέψη 29).

46 — Βλ., ως προς τη σχετική διαφωνία, Rauscher/Mankowski, *Europäisches Zivilprozessrecht*, δεύτερη έκδοση, Μόναχο, 2006, άρθρο 22 του κανονισμού 44/2001, αριθμός 26 Layton/Mercer, *European Civil Practice*, δεύτερη έκδοση, Λονδίνο, 2004, σημείο 19.010.

μένου σε κράτος μέλος μόνον για τον λόγο ότι η Σύμβαση του Λουγκάνο περιλαμβάνει διάταξη ταυτόσημη με το άρθρο 22 του κανονισμού βάσει του κανονισμού και μόνο θα εξακολουθούσε να ισχύει η δωσιδικία της κατοικίας στην κοινότητα⁴⁷.

87. Εν πάση περιπτώσει, θα αποτελούσε σφάλμα να ληφθεί υπόψη ένα τέτοιο ανακλαστικό αποτέλεσμα και για την εφαρμογή του άρθρου 35, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001. Από τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 35, παράγραφοι 1 και 3, προκύπτει ειδικότερα ότι η άρνηση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης λόγω παραβίασεως ρυθμίσεων περί διεθνούς δικαιοδοσίας επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Συνεπώς, το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 35, παράγραφος 1, δεν επιτρέπεται να διευρυνθεί κατά τρόπον ώστε η παραβίαση των διεθνών δικαιοδοσιών δικαστηρίων τρίτων κρατών, τα οποία δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη της Συμβάσεως του Λουγκάνο, να αποτελέσει κώλυμα για την αναγνώριση.

88. Για λόγους πληρότητας και μόνο θα ήθελα να αναφέρω ποιες συνέπειες θα προέκυπταν αν η ΤΔΒΚ –αντιθέτως προς την εδώ υποστηριζόμενη άποψη– θα έπρεπε να αντιμετωπιστεί κατά τρόπο ανάλογο προς τρίτο κράτος. Στην περίπτωση αυτή, δεν θα υπήρχε για τις διαφορές που αφορούν ακίνητο που κείται στην ΤΔΒΚ αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων της

Κυπριακής Δημοκρατίας κατά το άρθρο 22, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001. Επομένως θα εφαρμόζονταν οι γενικοί κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας. Το αν το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας είχε πράγματι δικαιοδοσία βάσει των κανόνων αυτών ή όχι⁴⁸ δεν θα είχε, κατά το άρθρο 35, παράγραφος 3, του κανονισμού, σημασία για την αναγνώριση και την εκτέλεση της αποφάσεώς του.

89. Συνεπώς, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 35, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 22, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, δεν επιτρέπει σε δικαστήριο κράτους μέλους να αρνηθεί την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεως που εξέδωσε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους σχετικά με ακίνητο σε περιοχή του τελευταίου κράτους μέλους στην οποία η κυβέρνηση αυτού του κράτους μέλους δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.

3. Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

90. Το τρίτο προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία της σχετικής με τη δημόσια τάξη επιφυλάξεως του άρθρου 34, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν επιβάλλεται η μη αναγνώριση και η μη εκτέλεση μιας αποφάσεως, κατ' επίκληση της επιφυλάξεως αυτής, όταν η απόφαση

47 — Γνωμοδότηση 1/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψη 153).

48 — Δεν θα αποκλειόταν όμως δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας των εναγομένων κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001. Το κατά πόσον η εξοχική κατοικία στη Λάπηθο μπορεί να θεωρηθεί ως περαιτέρω κατοικία, εκτός από την κατοικία στο Ηνωμένο Βασίλειο, καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 59, παράγραφος 1, του κανονισμού με βάση τη *lex fori*. Ωστόσο, λόγω της θέσεως της κατοικίας στη Βόρεια Κύπρο υφίσταται εν προκειμένω ανάλογη προβληματική με εκείνη που δημιουργεί η εφαρμογή του άρθρου 22, σημείο 1.

αυτή στην πράξη δεν μπορεί να εκτελεστεί στο ίδιο το κράτος εκδόσεώς της, διότι αφορά ακίνητο σε περιοχή του κράτους αυτού στην οποία η κυβέρνηση του εν λόγω κράτους δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.

91. Το άρθρο 34, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 ορίζει ότι απόφαση δεν αναγνωρίζεται αν η αναγνώριση αντίκειται προφανώς στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισεως.

92. Με τη βασική απόφαση Krombach⁴⁹ το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το άρθρο 27 της Συμβάσεως των Βρυξελλών –ο πρόδρομος του άρθρου 34 του κανονισμού 44/2001– πρέπει να ερμηνεύεται στενά. Ειδικότερα, η εν λόγω διάταξη αποτελεί εμπόδιο στην επίτευξη ενός από τους θεμελιώδεις σκοπούς της Συμβάσεως, τη δημιουργία ενός αυτόνομου και πλήρους συστήματος, το οποίο εγγυάται την ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων στην Κοινότητα. Ειδικότερα η ρήτρα της δημοσίας τάξεως, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 27, σημείο 1, της Συμβάσεως, πρέπει να εφαρμόζεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις⁵⁰.

93. Από τα ανωτέρω το Δικαστήριο εξήγαγε το ακόλουθο συμπέρασμα⁵¹:

«Η εφαρμογή της ρήτρας της δημοσίας τάξεως, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 27, σημείο 1, της Συμβάσεως, είναι δυνατή μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η αναγνώριση ή η εκτέλεση της αποφάσεως που εκδόθηκε σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος θα προσέκρουε κατά τρόπο ανεπίτρεπτο στην έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισεως, καθόσον θα παραβίαζε θεμελιώδη αρχή. Προκειμένου να τηρηθεί η απαγόρευση της επί της ουσίας αναθεωρήσεως της αλλοδαπής αποφάσεως, η προσβολή θα έπρεπε να συνιστά κατάφωρη παραβίαση κανόνα δικαίου θεωρουμένου ως ουσιώδους στην έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισεως ή δικαιώματος αναγνωριζομένου ως θεμελιώδους στην εν λόγω έννομη τάξη.»

94. Τέλος, το Δικαστήριο διαπίστωσε περαιτέρω ότι ναι μεν τα συμβαλλόμενα κράτη παραμένουν, κατ' αρχήν, ελεύθερα να καθορίσουν, δυνάμει της επιφυλάξεως του άρθρου 27, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, σύμφωνα με τις εθνικές τους αντιλήψεις, τις απαιτήσεις της δημοσίας τάξεως, αλλά τα όρια της έννοιας αυτής εμπίπτουν στην ερμηνεία της Συμβάσεως⁵². Κατά συνέπεια, καίτοι δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να ορίσει το περιεχόμενο της δημοσίας τάξεως ενός συμβαλλόμενου κράτους, οφείλει πάντως να ελέγξει τα όρια εντός των οποίων το δικαστήριο ενός συμβαλλομένου κράτους μπορεί να εφαρμόσει την έννοια αυτή για να μην αναγνωρίσει απόφαση δικαστηρίου άλλου συμβαλλομένου κράτους⁵³.

49 — Απόφαση της 28ης Μαρτίου 2000, C-7/98, Krombach (Συλλογή 2000, σ. I-1935, σκέψεις 19 έως 21). Βλ. και απόφαση της 11ης Μαΐου 2000, C-38/98, Renault (Συλλογή 2000, σ. I-2973, σκέψη 26).

50 — Αποφάσεις Krombach (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 21), και Renault (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 26) με παραπομπή στις αποφάσεις της 4ης Φεβρουαρίου 1988, 145/86, Hoffmann (Συλλογή 1988, σ. 645, σκέψη 21), και της 10ης Οκτωβρίου 1996, C-78/95, Hendrikman και Feyen (Συλλογή 1996, σ. I-4943, σκέψη 23).

51 — Αποφάσεις Krombach (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 37), και Renault (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 30).

52 — Αποφάσεις Krombach (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 22), και Renault (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 27).

53 — Αποφάσεις Krombach (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 23), και Renault (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 28).

95. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω διαπιστώσεων πρέπει να εξεταστεί αν η έλλειψη πραγματικής δυνατότητας εκτελέσεως αποφάσεως στο κράτος εκδόσεώς της μπορεί να θεωρηθεί ως κατάφωρη παραβίαση της δημοσίας τάξεως κατά την έννοια του άρθρου 34, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, η οποία αποκλείει την αναγνώριση και την εκτέλεση σε άλλο κράτος μέλος.

96. Όπως υπογραμμίζουν ορθώς η Ελληνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, η εκτελεστότητα μιας αποφάσεως στο κράτος εκδόσεώς της αποφάσεως συνιστά ήδη, σύμφωνα με το άρθρο 38, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001, προϋπόθεση για να κηρυχθεί η απόφαση εκτελεστή από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους. Ένας τίτλος δεν πρέπει συνεπώς να έχει στο κράτος εκτελέσεως ευρύτερο αποτέλεσμα απ' ό, τι στο κράτος από το οποίο προέρχεται⁵⁴.

97. Με την απόφαση *Coursier*⁵⁵ το Δικαστήριο ερμήνευσε το αντίστοιχο χωρίο στο άρθρο 31 της Συμβάσεως των Βρυξελλών υπό την έννοια ότι ο όρος «εκτελεστή» αφορά αποκλειστικώς την εκτελεστότητα, από τυπικής απόψεως, των αλλοδαπών αποφάσεων και όχι τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι αποφάσεις αυτές μπορούν να εκτελεστούν στο κράτος προελεύσεως. Η τυπική εκτελεστότητα απουσιάζει όταν έχει ασκηθεί ή μπορεί ακόμη να ασκηθεί ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως και η απόφαση δεν έχει κηρυχθεί προσωρινώς εκτελεστή.

98. Θα αντέβαινε στον σκοπό του κανονισμού 44/2001 να εξασφαλίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων μέσω της απλής αναγνώρισεως και εκτελέσεώς τους⁵⁶ το να εξαρτάται η κήρυξη της εκτελεστότητας από τις πραγματικές προϋποθέσεις για την εκτέλεση της αποφάσεως στο κράτος εκδόσεώς της. Δεν μπορεί ιδίως, σε αντίθεση με την εκτελεστότητα υπό τυπική έννοια, να πιστοποιηθεί άνευ ετέρου με μια βεβαίωση του άρθρου 54 του κανονισμού αν και υπό ποιες προϋποθέσεις μια απόφαση μπορεί συγκριμένα να εκτελεστεί στο κράτος εκδόσεώς της. Επιπλέον, τα πραγματικά κωλύματα εκτελέσεως ουδόλως μεταβάλλουν τα έννομα αποτελέσματα της αποφάσεως.

99. Η υπό κρίση υπόθεση παρουσιάζει η ίδια με σαφήνεια τους πιθανούς αστάθμητους παράγοντες που θα συνεπαγόταν η αντιμετώπιση της πραγματικής δυνατότητας εκτελέσεως ως κρίσιμου στοιχείου. Ναι μεν για ορισμένες από τις δικαστικές αναγνωρισθείσες απαιτήσεις δεν είναι δυνατόν επί του παρόντος να γίνει εκτέλεση στην Κύπρο, διότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν δύναται να ασκήσει κυριαρχία στην περιοχή όπου κείται το εν λόγω ακίνητο. Αντιθέτως, για τις χρηματικές απαιτήσεις θα ήταν απολύτως δυνατόν να γίνει εκτέλεση στο ελεγχόμενο από την Κυπριακή Δημοκρατία τμήμα της νήσου, στο μέτρο κατά το οποίο οι *Orams* έχουν εκεί περιουσιακά στοιχεία, όπως παραδείγματος χάριν τραπεζικές καταθέσεις ή άλλες απαιτήσεις.

100. Επειδή η εκτελεστότητα της αλλοδαπής αποφάσεως στο κράτος προελεύσεως, ως προϋπόθεση για την κήρυξη της εκτελεστό-

54 — Βλ. επεξηγήσεις στην έκθεση *Jenard* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 44, σ. 47 επ.).

55 — Απόφαση της 29ης Απριλίου 1999, C-267/97 (Συλλογή 1999, σ. I-2543, σκέψη 29).

56 — Βλ., συναφώς, ανωτέρω σημείο 75 των προτάσεων αυτών.

τητας από τα δικαστήρια άλλου κράτους μέλους, ρυθμίζεται εξαντλητικά στο άρθρο 38, παράγραφος 1, του κανονισμού, η ίδια προϋπόθεση δεν μπορεί να ισχύσει με άλλη σημασία στο πλαίσιο της σχετικής με τη δημόσια τάξη επιφυλάξεως. Βάσει αντίστοιχων σκέψεων απαγορεύει παραδείγματος χάριν ρητώς και το άρθρο 35, παράγραφος 3, περίοδος 2, του κανονισμού 44/2001 να θεωρούνται ως προσβολή της δημοσίας τάξεως κατά το άρθρο 34, παράγραφος 1, οι περιπτώσεις ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας οι οποίες δεν ερευνώνται κατά το άρθρο 35.

101. Η Επιτροπή και, κατά συναφή τρόπο, και οι Orams θέτουν επιπλέον το ζήτημα αν μπορεί να προβληθεί κατά της εκτελέσεως άλλος λόγος δημοσίας τάξεως. Θεωρούν ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση της αποφάσεως του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας ενδέχεται να αντιβαίνει στη «διεθνή δημόσια τάξη», καθόσον υπονομεύει τις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας για την επίλυση του κυπριακού ζητήματος.

102. Συναφώς, επιβάλλεται καταρχάς η διαπίστωση ότι το ίδιο το αιτούν δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη τέτοιο λόγο μη αναγνώρισεως και εκτελέσεως στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το Δικαστήριο καταρχήν δεσμεύεται όμως από το αντικείμενο της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως το οποίο έχει καθορίσει το αιτούν δικαστήριο με τη διάταξη περί παραπομπής. Οι μετέχοντες στη διαδικασία δεν δικαιούνται κανονικά να

υποβάλουν στο Δικαστήριο και συμπληρωματικές ερωτήσεις⁵⁷.

103. Τα ανωτέρω ισχύουν κατά μείζονα λόγο όσον αφορά την ερμηνεία της έννοιας της δημοσίας τάξεως κατά το άρθρο 34, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, δεδομένου ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν, σύμφωνα με τις εθνικές τους αντιλήψεις, τις απαιτήσεις της δημοσίας τάξεως⁵⁸. Εξάλλου, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δεν έχει παρέμβει στην παρούσα διαδικασία. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο δεν διαθέτει αξιόπιστες πληροφορίες για το αν οι λόγοι που προβάλλονται από την Επιτροπή πρέπει να θεωρηθούν ως μέρος της δημοσίας τάξεως αυτού του κράτους μέλους.

104. Η Επιτροπή στηρίζεται ωστόσο μόνο στη *διεθνή* δημόσια τάξη. Παραδέχεται μεν ότι το άρθρο 34, σημείο 1 λαμβάνει υπόψη μόνον τη δημόσια τάξη του κράτους μέλους στο οποίο πρέπει να αναγνωριστεί η απόφαση. Κατά την άποψή της όμως, τίποτε δεν εμποδίζει να θεωρηθούν λόγοι της διεθνούς δημοσίας τάξεως ταυτοχρόνως και ως μέρος της εθνικής δημοσίας τάξεως.

57 — Αποφάσεις της 9ης Δεκεμβρίου 1965, 44/65, Singer (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 201), της 17ης Σεπτεμβρίου 1998, C-412/96, Kainuun Liikenne και Pohjolan Liikenne (Συλλογή 1998, σ. I-5141, σκέψη 23), της 12ης Αυγούστου 2008, C-296/08 PPU, Santesteban Goicoechea (Συλλογή 2008, σ. I-6307, σκέψη 46), και της 9ης Οκτωβρίου 2008, C-404/07, Katz (Συλλογή 2008, σ. I-7607, σκέψη 37).

58 — Βλ., ανωτέρω, σημείο 94 των προτάσεων αυτών και παραπομπές στην υποσημείωση 52.

105. Για την περίπτωση που το Δικαστήριο θεωρήσει ότι ενδείκνυται να εξετάσει το ζήτημα αυτό, μολονότι δεν είναι αντικείμενο της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, λαμβάνω συναφώς την ακόλουθη θέση.

106. Με την απόφαση Krombach το Δικαστήριο θεώρησε ως αποστολή του να ελέγξει τα όρια εντός των οποίων το δικαστήριο ενός συμβαλλομένου κράτους της Συμβάσεως των Βρυξελλών μπορεί να εφαρμόσει την έννοια της δημοσίας τάξεως για να μην αναγνωρίσει απόφαση δικαστηρίου άλλου συμβαλλομένου κράτους⁵⁹. Επειδή τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως εκφράζονται με την ΕΣΔΑ, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των γενικών αρχών του δικαίου, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ένα δικαστήριο κράτους μέλους έχει δικαίωμα να μην αναγνωρίσει αλλοδαπή απόφαση που εκδόθηκε κατά πρόδηλη προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁶⁰.

107. Κατά το μέτρο αυτό το Δικαστήριο συσχέτισε επομένως πράγματι τα θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύονται σε διεθνές επίπεδο από την ΕΣΔΑ με την εθνική δημόσια τάξη. Η μη αναγνώριση αλλοδαπής αποφάσεως είναι επομένως εν πάση περιπτώσει σύμφωνη με το άρθρο 34, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, όταν οι απαιτήσεις της εθνικής δημοσίας τάξεως αίρουν μια κατάφωρη προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνει η ΕΣΔΑ.

108. Δεν έχει ακόμη οριστικώς διευκρινιστεί αν τα δικαστήρια όχι μόνον δικαιούνται αλλά και υποχρεούνται να μην εκτελέσουν αλλοδαπή απόφαση η οποία προσβάλλει κατάφωρα τα κοινοτικά θεμελιώδη δικαιώματα. Σε αυτό συνηγορεί ότι τα εθνικά δικαστήρια κατά πάγια νομολογία δεσμεύονται από τα θεμελιώδη δικαιώματα, όταν επιλαμβάνονται καταστάσεως η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου⁶¹.

109. Εν προκειμένω όμως η Επιτροπή δεν προβάλλει ότι η προς εκτέλεση απόφαση προσβάλλει θεμελιώδη δικαιώματα. Αντιθέτως, ενδιαφέρεται για τους στόχους της διεθνούς πολιτικής σε σχέση με το κυπριακό ζήτημα. Οι στόχοι αυτοί έχουν σε κάποιο βαθμό αποκτήσει νομικούς δεσμευτικό χαρακτήρα, στο μέτρο κατά το οποίο έχουν συμπεριληφθεί σε ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών⁶². Τούτο ισχύει παραδείγματος χάριν για το καθήκον των κρατών να απόσχουν από οτιδήποτε οξύνει τη σύγκρουση στην Κύπρο.

110. Ασφαλώς, η διαφύλαξη της ειρήνης και η αποκατάσταση της εδαφικής ακεραιότητας της Κύπρου αποτελούν σημαντικά αγαθά. Είναι εξαιρετικά αμφίβολο όμως αν οι στόχοι

59 — Απόφαση Krombach (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 23).

60 — Απόφαση Krombach (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψεις 25 έως 27 και 38 έως 40).

61 — Βλ. αποφάσεις της 25ης Νοεμβρίου 1986, 201/85 και 202/85, Klensch κ.λπ. (Συλλογή 1986, σ. 3477, σκέψεις 8 έως 10), της 13ης Ιουλίου 1989, 5/88, Wachauf (Συλλογή 1989, σ. 2609, σκέψη 19), της 18ης Ιουνίου 1991, C-260/89, ERT (Συλλογή 1991, σ. I-2925, σκέψεις 42 επ.), της 12ης Ιουνίου 2003, C-112/00, Schmidberger (Συλλογή 2003, σ. I-5659, σκέψη 75), και της 11ης Ιουλίου 2006, C-13/05, Chacón Navas (Συλλογή 2006, σ. I-6467, σκέψη 56). Βλ. συναφώς, μεταξύ άλλων, E. Jayme/C. Kohler, «Europäisches Kollisionsrecht 2000: Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?», *Praxis des Internationalen Privatrechts und Verfahrensrechts* — *IPRax*, 2000, 454, 460.

62 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 45 των προτάσεων αυτών και τις παραπομπές στην υποσημείωση 16, καθώς και τις προτάσεις μου της σημερινής ημέρας στην υπόθεση C-394/07, Gambazzi, που εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου.

αυτοί μπορούν να θεωρηθούν ως «κανόνα[ς] δικαίου [θεωρούμενος] ως ουσιώδ[ης] στην έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισεως ή [δικαίωμα] αναγνωρίζ[όμενο] ως θεμελιώδ[εις] στην εν λόγω έννομη τάξη» κατά την έννοια της νομολογίας Krombach⁶³.

111. Όπως έχει εκτεθεί όμως, οι στόχοι και οι εκκλήσεις των σχετικών με την Κύπρο ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι εν πάση περιπτώσει πολύ γενικοί ώστε να συναχθεί από αυτούς συγκεκριμένο καθήκον μη αναγνώρισεως καμίας αποφάσεως δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας η οποία αφορά δικαιώματα κυριότητας επί ακινήτου κείμενου στη Βόρεια Κύπρο. Εκτός αυτού, δεν είναι ακόμη καθόλου σαφές αν η αναγνώριση της αποφάσεως στο παρόν πλαίσιο ευνοεί ή δυσχεραίνει την επίλυση του κυπριακού ζητήματος και αν μάλιστα είναι επιβεβλημένη για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του Μ. Αποστολίδη⁶⁴.

112. Συνεπώς, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δικαστήριο κράτους μέλους δεν επιτρέπεται να μην αναγνωρίσει και να μην εκτελέσει απόφαση κατ' επίκληση της σχετικής με τη δημόσια τάξη επιφυλάξεως του άρθρου 34, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, για τον λόγο ότι η απόφαση είναι μεν τυπικώς εκτελεστή στο κράτος εκδόσεώς της, αλλά για πραγματικούς λόγους δεν είναι δυνατόν να εκτελεστεί εκεί.

4. Επί του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

113. Με το τέταρτο ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί αν χωρεί κατά το άρθρο 34, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001 άρνηση αναγνώρισεως μιας ερήμην αποφάσεως λόγω παρατυπιών κατά την επίδοση ή κοινοποίηση του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης, όταν η απόφαση επανεξετάστηκε στο πλαίσιο διαδικασίας ενδίκων μέσων που κίνησε ο εναγόμενος.

114. Κατά το άρθρο 34, σημείο 2, απόφαση δεν αναγνωρίζεται αν το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης δεν έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο εγκαίρως και κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να αμυνθεί. Αυτές οι πλημμέλειες της επιδόσεως ή κοινοποιήσεως δεν μπορούν όμως, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, να προβληθούν όταν ο εναγόμενος παρέλειψε να ασκήσει προσφυγή κατά της ερήμην αποφάσεως ενώ μπορούσε να το πράξει.

115. Οι Orams πράγματι άσκησαν εν προκειμένω ένδικο μέσο κατά της ερήμην αποφάσεως ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας. Το ένδικο μέσο τους απορρίφθηκε κατόπιν πλήρους και δίκαιης ακροαματικής διαδικασίας για τον λόγο ότι δεν μπόρεσαν να προβάλουν υποστηρίξιμη άμυνα (arguable defence) κατά των αιτημάτων της αγωγής. Επικαλούνται όμως σειρά περιστατικών σε σχέση με την επίδοση του

63 — Αποφάσεις Krombach (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 37), και Renault (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 30).

64 — Βλ. ανωτέρω, σημεία 45 και 49 έως 52 των προτάσεων αυτών.

δικογράφου της αγωγής τα οποία κατέστησαν δυσχερέστερο γι' αυτούς να αμυνθούν εγκαίρως και παραπέμπουν συναφώς στη νομολογία όσον αφορά το άρθρο 27, σημείο 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών⁶⁵.

116. Με την απόφαση ASML⁶⁶ το Δικαστήριο επισήμανε πάντως τις διαφορές μεταξύ του άρθρου 34, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001 και του άρθρου 27, σημείο 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Κατά το άρθρο 27, σημείο 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, απόφαση δεν αναγνωρίζεται «αν το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης δεν έχει επιδοθεί στον ερμημοδικήσαντα εναγόμενο κανονικά και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί».

117. Απεναντίας, σύμφωνα με το άρθρο 34, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001, το νομότυπο της επιδόσεως ή της κοινοποιήσεως του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου δεν έχει κατ' ανάγκην καθοριστική σημασία⁶⁷. Κρίσιμη είναι αντιθέτως η πραγματική διαφύλαξη των δικαιωμάτων άμυνας. Εφόσον ο ερμημοδικήσας εναγόμενος παρέλειψε να ασκήσει προσφυγή κατά της αποφάσεως ενώ μπορούσε να το πράξει, το άρθρο 34, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001 δέχεται πλέον ότι τα δικαιώματα άμυνας διαφυλάχθηκαν παρά την πλημμελή επίδοση ή κοινοποίηση.

118. Συνεπώς η προπαρατεθείσα νομολογία σε σχέση με το άρθρο 27, σημείο 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών δεν μπορεί να ισχύσει για το άρθρο 34, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001⁶⁸.

119. Το τροποποιηθέν κείμενο της διατάξεως λαμβάνει σε μεγαλύτερο βαθμό υπόψη τον στόχο της διευκολύνσεως της αναγνωρίσεως και της εκτελέσεως αποφάσεων, χωρίς όμως να θίγει το δικαίωμα δικαστικής ακροάσεως, το οποίο κατά πάγια νομολογία ανήκει στα θεμελιώδη δικαιώματα, την τήρηση των οποίων εγγυάται το Δικαστήριο⁶⁹.

120. Εν προκειμένω υφίστατο η δυνατότητα ασκήσεως ενδίκου μέσου κατά της ερήμην αποφάσεως του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας και οι Orams έκαναν χρήση της δυνατότητας αυτής. Ως προς την περίπτωση αυτή, από το άρθρο 34, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001 προκύπτει ότι κατά μείζονα λόγο δεν χωρεί άρνηση αναγνωρίσεως και εκτελέσεως κατ' επίκληση παρατυπιών κατά την επίδοση ή κοινοποίηση της αγωγής.

121. Τα ανωτέρω ισχύουν πάντως όταν το δικαίωμα δικαστικής ακροάσεως δεν θίγεται λόγω ιδιαίτερων περιστάσεων, παραδείγματος χάριν της διαμορφώσεως της διαδικασίας των ενδίκων μέσων. Δεν υπάρχουν όμως σχετικές ενδείξεις στην κύρια δίκη. Σύμφωνα

65 — Αποφάσεις της 3ης Ιουλίου 1990, C-305/88, Lancray (Συλλογή 1990, σ. I-2725, σκέψη 23), της 12ης Νοεμβρίου 1992, C-123/91, Minalmet (Συλλογή 1992, σ. I-5661, σκέψη 21), της 10ης Οκτωβρίου 1996, Hendrikman και Feyen (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 50, σκέψη 18), και της 16ης Φεβρουαρίου 2006, C-3/05, Verdoliva (Συλλογή 2006, σ. I-1579, σκέψη 29).

66 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 39, σκέψεις 19 επ..

67 — Απόφαση ASML (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 39, σκέψη 20).

68 — Κατά τον γενικό εισαγγελέα F. Léger, από το ιστορικό της εκδόσεως του κανονισμού 44/2001 συνάγεται ότι η τροποποίηση του κειμένου στόχευε ακριβώς κατά των συνεπειών που προέκυπταν από την προπαρατεθείσα νομολογία σε σχέση με το άρθρο 27, σημείο 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών [βλ. προτάσεις της 28ης Σεπτεμβρίου 2006 στην υπόθεση ASML (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 39, σκέψη 51 επ.)].

69 — Βλ. απόφαση ASML (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 39, σκέψεις 23 επ.).

με τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου, οι Orams μπόρεσαν να παρουσιάσουν τη νομική τους άποψη στο πλαίσιο πλήρους και δίκαιης ένδικης διαδικασίας. Κατά της αποφάσεως επί του ενδίκου μέσου υπήρχε μάλιστα ακόμη ένα διαθέσιμο ένδικο μέσο ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το οποίο και άσκησαν οι Orams, χωρίς όμως επιτυχία.

122. Καθόσον μπορεί να διαγνωστεί, τα δικαιώματα άμυνας των Orams δεν εθίγησαν σημαντικά ούτε από το γεγονός ότι ο εναγόμενος οφείλει, βάσει του κυπριακού δικαίου, να προβάλει υποστηρίξιμη άμυνα προκειμένου να επιτύχει την εξαφάνιση μιας ερήμην αποφάσεως. Το ότι οι Orams δεν κατόρθωσαν με τη νομική άποψή τους να πείσουν επί της ουσίας τα κυπριακά δικαστήρια δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τη διαδικασία αναγνώρισεως και εκτελέσεως σύμφωνα με τα άρθρα 36 και 45, παράγραφος 2, του κανονισμού.

123. Κατά συνέπεια, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση: Το άρθρο 34, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι δεν χωρεί άρνηση αναγνώρισεως και εκτελέσεως μιας ερήμην αποφάσεως κατ' επίκληση παρατυπιών κατά την επίδοση ή κοινοποίηση του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης, στην περίπτωση που ο αρχικώς ερημοδικήσας εναγόμενος μπόρεσε να ασκήσει ένδικο μέσο κατά της ερήμην αποφάσεως, τα δικαστήρια του κράτους εκδόσεως επανεξέτασαν κατόπιν την απόφαση με πλήρη και δίκαιη διαδικασία και δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι κατά την ως άνω διαδικασία δεν τηρήθηκε το δικαίωμα του εναγομένου σε δικαστική ακρόαση.

5. Επί του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

124. Κατόπιν της απαντήσεως στο τέταρτο ερώτημα παρέλκει η απάντηση στο πέμπτο ερώτημα.

V — Πρόταση

125. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω να δοθεί η εξής απάντηση στα ερωτήματα του Court of Appeal:

1. Η προβλεπόμενη στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου αριθ. 10 της Πράξεως Προσχωρήσεως του 2003 αναστολή της εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου στις περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας στις οποίες η Κυβέρνηση

της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο δεν εμποδίζει δικαστήριο άλλου κράτους μέλους να αναγνωρίσει και να εκτελέσει βάσει του κανονισμού 44/2001 απόφαση δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας η οποία είναι σχετική με την περιοχή η οποία δεν ελέγχεται από την κυβέρνησή της.

2. Το άρθρο 35, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 22, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, δεν επιτρέπει σε δικαστήριο κράτους μέλους να αρνηθεί την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεως που εξέδωσε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους σχετικά με ακίνητο σε περιοχή του τελευταίου κράτους μέλους στην οποία η κυβέρνηση αυτού του κράτους μέλους δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.
3. Δικαστήριο κράτους μέλους δεν επιτρέπεται να μην αναγνωρίσει και να μην εκτελέσει απόφαση κατ' επίκληση της σχετικής με τη δημόσια τάξη επιφυλάξεως του άρθρου 34, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, για τον λόγο ότι η απόφαση είναι μεν τυπικώς εκτελεστή στο κράτος εκδόσεώς της, αλλά για πραγματικούς λόγους δεν είναι δυνατόν να εκτελεστεί εκεί.
4. Το άρθρο 34, σημείο 2, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι δεν χωρεί άρνηση αναγνωρίσεως και εκτελέσεως μιας ερήμην αποφάσεως κατ' επίκληση παρατυπιών κατά την επίδοση ή κοινοποίηση του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης, στην περίπτωση που ο αρχικώς ερημοδικήσας εναγόμενος μπόρεσε να ασκήσει ένδικο μέσο κατά της ερήμην αποφάσεως, τα δικαστήρια του κράτους εκδόσεως επανεξέτασαν κατόπιν την απόφαση με πλήρη και δίκαιη διαδικασία και δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι κατά την ως άνω διαδικασία δεν τηρήθηκε το δικαίωμα του εναγομένου σε δικαστική ακρόαση.